

Sut i apelio yn erbyn penderfyniad gan yr Adran Gwaith a Phensiynau

Cynnwys

1.	Ynghylch y canllaw hwn	4
2.	Beth i'w ystyried	5
3.	Gwneud eich apêl	7
4.	Llenwi ffurflen SSCS1	9
5.	Llenwi ffurflen SSCS2	17
6.	Ar ôl ichi anfon eich apêl	18
7.	Beth fydd yr Adran Gwaith a Phensiynau yn gwneud â'ch apêl?	19
8.	Ar ôl i'r Adran Gwaith a Phensiynau ymateb	20
9.	Paratoi ar gyfer y gwrandawriad tribiwnlys	22
10.	Cadw mewn cysylltiad	24
11.	Mynd i'ch gwrandawriad	25
12.	Wedi i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad	30

1. Ynghylch y canllaw hwn

Bwriad y canllaw hwn yw eich helpu os ydych yn dymuno apelio yn erbyn penderfyniad gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP).

Mae 'apêl' yn golygu gwneud cais i Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM (GLITEM) am ddyfarniad annibynnol ynghylch a yw penderfyniad gan y DWP yn gywir ai peidio. Gall eich apêl gael ei hystyried gan dribiwnlys sy'n perthyn i'r system llysoedd a thribiwnlysoedd sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch hawliau pobl. Mae'r tribiwnlys yn delio ag anghydfodau ynghylch budd-daliadau nawdd cymdeithasol a chynhaliaeth plant. Mae'n gwneud penderfyniad annibynnol ynghylch apeliadau yn y mwyafrif o achosion drwy gynnal gwrandawriad.

Ynghylch penderfyniadau'r DWP

Mae'r DWP yn newid y ffordd y mae'n gwneud penderfyniadau, ac mae'r ffordd yr ydych chi'n gwneud apêl yn dibynnu ar y math o benderfyniad a gawsoch. Mae'r wybodaeth a roddir yn y canllaw hwn yn berthnasol i apeliadau yn erbyn penderfyniadau a wnaed ynghylch y Taliad Annibyniaeth Bersonol a Chredyd Cynhwysol ac, **o 28 Hydref 2013 ymlaen**, i holl benderfyniadau eraill y DWP sydd â'r hawl i apelio.

Os nad yw eich penderfyniad yn ymwneud â'r Taliad Annibyniaeth Bersonol neu Gredyd Cynhwysol a bod y llythyr â dyddiad cyn 28 Hydref 2013, dylech ddilyn proses wahanol a dylech gyflwyno'r apêl trwy ddefnyddio ffurflen wahanol a'i anfon i gyfeiriad gwahanol. Ni ddarperir gwybodaeth ar sut i wneud hyn yn y llyfryn hwn. I ganfod mwy am y broses, dylech gael taflen GL24 y DWP 'Os credwch fod ein penderfyniad yn anghywir' a defnyddiwch y ffurflen apelio a ddarparwyd. Bydd y canllawiau a roddir yn y daflen hon yn dweud wrthyich sut i gychwyn eich apêl. Gallwch gael copi o ffurflen GL24 o Ganolfannau Gwaith neu gallwch lawrlwytho copi o <http://www.dwp.gov.uk/docs/gl24dwp.pdf>. Mae'r llyfryn hwn yn egluro beth sy'n digwydd unwaith y bydd GLITEM wedi derbyn eich apêl yn unig, ond nid yw'r canllawiau a roddir ar sut i wneud yr apêl, pa ffurflen i'w defnyddio a ble i'w hanfon ar eich cyfer chi, ac ni ddylech eu defnyddio.

Os yw eich penderfyniad yn ymwneud â'r Taliad Annibyniaeth Bersonol neu Gredyd Cynhwysol, neu â'r dyddiad 28 Hydref 2013 neu'n ddiweddarach, dylech ddefnyddio'r canllawiau a ddarperir yn y llyfryn hwn i wneud eich apêl.

Mae'r wybodaeth a ddarparwyd yn y daflen hon yn berthnasol i apeliadau yn erbyn penderfyniadau yr ydych eisoes wedi gofyn i'r DWP eu hailystyried ac rydych wedi cael **Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried** ar eu cyfer. Hwn yw'r llythyr gan y DWP yn dweud wrthyich eu bod wedi ailystyried eu penderfyniad. Gall hefyd fod yn berthnasol i benderfyniad a wnaed gan y DWP ynghylch anghydfod sydd eisoes wedi arwain at apêl.

Apeliadau ynghylch hawliadau Credyd Cynhwysol ar y cyd

Os yw eich apêl yn ymwneud â Chredyd Cynhwysol ac mae'r hawliad yn un ar y cyd a wnaed gan ddau oedolyn, mae trefniadau arbennig mewn perthynas â'r unigolyn sydd yn yr hawliad Credyd Cynhwysol ond na wnaeth yr apêl. Oherwydd bod yr unigolyn hwn

yn cael budd-dal ar y cyd â'r apelydd, a bydd canlyniad yr apêl yn effeithio arnynt, bydd GLITEM yn delio â hwy fel Parti ar y cyd i'r apêl. Mae hyn yn golygu y gall y parti ar y cyd hwn hefyd wneud ceisiadau ynghylch yr apêl yn ychwanegol i'r unigolyn sydd wedi gwneud yr apêl. Oherwydd hyn, bydd GLITEM yn ysgrifennu at y Parti ar y cyd sy'n ymwneud a'r apêl cyn gynted ag y bydd ganddynt eu manylion. Mae hyn er mwyn sicrhau bod y Parti ar y cyd yn ymwybodol o'r apêl ac i holi a ydynt yn dymuno derbyn gohebiaeth amdano ar wahân i'r apelydd ai peidio. Os gwneir cais am ohebiaeth ar wahân, bydd GLITEM yn gwneud ymholiadau ar wahân gyda phob parti i'r apêl ynglŷn â phethau fel argaeledd a gofynion gwrandawiadau neu unrhyw anghenion arbennig. Yn ymarferol, efallai y byddai'n well gennych i ni gyfeirio'r ohebiaeth at yr unigolyn a wnaeth yr apêl yn unig a'u caniatáu nhw i ymateb ar eich rhan fel cwpl. Fodd bynnag, mae'r cyfle i dderbyn gohebiaeth ar wahân ar gael i'r Parti ar y cyd pob amser, pan maent yn cael y llythyr ymholi ac ar unrhyw adeg yn ystod yr apêl. Os na dderbynnir ateb i'r llythyr ymholi ar ôl 14 diwrnod, bydd GLITEM yn rhagdybio nad yw'r Parti ar y cyd angen gohebiaeth ar wahân a byddant yn gohebu'n bennaf gyda'r apelydd. Fodd bynnag, bydd y Parti ar y cyd yn dal i gael gwybod am unrhyw wrandawiadau a phenderfyniadau a wneir gan y tribiwnlys. Os yw eich apêl yn ymwneud â hawliad Credyd Cynhwysol ar y cyd gan 2 oedolyn, a bod y 2 oedolyn dan sylw wedi gwahanu cyn i'r apêl ddod i ben, efallai bod arnoch angen ystyried os ydych eisiau cadw eich cyfeiriad newydd yn gyfrinachol oddi wrth yr unigolyn arall yn yr apêl, oherwydd fel arfer bydd yr holl wybodaeth yn cael ei rhannu rhwng y partïon oni bai y gofynnir i ni yn benodol i beidio â gwneud hynny.

2. Beth i'w ystyried

A gaf i apelio?

Cewch apelio os oes gennych hawl i apelio dan y gyfraith yn unig. Nid yw pob penderfyniad sy'n ymwneud â budd-daliadau nawdd cymdeithasol a chynhaliaeth plant gyda'r hawl i apelio. Pan fyddwch yn cael llythyr swyddogol yn rhoi penderfyniad, mae'n **rhaidd** iddo ddweud a oes gennych hawl i apelio yn erbyn y penderfyniad ai peidio. Mae hwn yn ofyniad cyfreithiol a roddir ar yr Adran Gwaith a Phensiynau.

Fel canllaw cyffredinol, **mae** gennych yr hawl i apelio yn erbyn penderfyniadau ynghylch a ydych yn gymwys i dderbyn budd-daliadau, neu'n agored i dderbyn neu dalu cynhaliaeth plant, ac os felly, faint. **Nid oes** hawl i apelio yn erbyn penderfyniadau sy'n ymwneud â materion gweinyddol, megis sut neu pa bryd byddwch yn cael eich talu.

Dylai bod eich llythyr yn nodi'n glir a oes gennych yr hawl i apelio ai peidio. Fodd bynnag, os yw'r llythyr penderfyniad yn dweud nad oes gennych hawl i apelio, ond eich bod chi'n credu fod y DWP wedi gwneud camgymeriad ac y **dylai** fod gennych yr hawl i apelio, gallwch anfon eich apêl i GLITEM a chael dyfarniad cyfreithiol ynghylch a oes hawl cyfreithiol i wrando eich achos ai peidio. Efallai yr hoffech drafod y mater hwn gyda'r DWP yn gyntaf. Os ydych yn gwneud hyn, mae'n rhaid i chi nodi'n glir yn sail eich apêl eich bod yn credu bod gennych yr hawl i apelio a pham fod gennych yr hawl honno. Bydd hyn yn caniatáu GLITEM i adnabod y pwynt rydych yn anghytuno yn ei gylch a chymryd y camau angenrheidiol. Os yw'r tribiwnlys yn dyfarnu bod gennych hawl i apelio, gall yr apêl fynd ymlaen. Ar y llaw arall, os yw'r tribiwnlys yn dyfarnu nad oes gennych hawl i apelio yn

erbyn y penderfyniad hwnnw (hynny yw, bod eich apêl 'allan o awdurdodaeth'), bydd eich apêl yn dod i ben. Nid yw'r mathau hyn o achosion yn gyffredin, ac mae'n well i chi geisio am gyngor gan rywun sydd â dealltwriaeth neu brofiad i wneud yn siŵr eich bod yn gywir.

A ddylwn i apelio?

Mae'r canllaw hwn yn mynd i'r afael â sut i apelio. Ni all ddweud wrthyfch a oes gennych achos da ai peidio. Bydd staff GLITEM yn hapus i helpu ag ymholiadau ffôn ynghylch eich apêl wrth iddi fynd drwy'r broses, ond ni allant roi eu barn ynghylch y tebygolrwydd y byddwch yn ennill neu'n colli, neu a ddylech gymryd cam penodol ai peidio. Rhywbeth i chi ei benderfynu yw hynny.

Efallai y bydd modd i chi gael cyngor ar a oes gennych chi achos da ai peidio gan Ganolfan Cyngor ar Bopeth, gwasanaeth Hawliau Lles, Canolfan Gyngori, Canolfan y Gyfraith, Cyfreithiwr neu Undeb Llafur. Efallai y bydd rhai ohonynt yn fodlon eich helpu i baratoi eich achos a dod i'r gwrandawriad tribiwnlys gyda chi. Cewch wybodaeth am ffynonellau cymorth o:

- Yellow Pages;
- Gwasanaethau gwybodaeth y Cyngor Lleol;

Bydd llawer o'r bobl sy'n gwneud apêl yn dewis cael cyngor a chymorth proffesiynol i wneud hynny.

Os ydych yn penderfynu gofyn am gyngor, cofiwch wneud hynny cyn gynted â phosib – pan fyddwch yn meddwl am apelio. Peidiwch â'i adael nes bydd yr apêl wedi cychwyn.

Os bydd oedi cyn ichi gael cyngor, (ni fydd canolfannau cyngori prysur yn gallu trefnu apwyntiad ar eich cyfer ar unwaith) byddwch yn ymwybodol o'r terfyn amser ar gyfer apelio (gweler yr adran '*A yw'ch Apêl o fewn Amser?*'). Os yw'r terfyn amser bron â dod i ben, ni ddylech oedi cyn gwneud apêl, tra'r ydych yn cael cyngor.

Wrth benderfynu a ddylech apelio ai peidio, mae hefyd angen ichi wybod beth all ac na all y tribiwnlys ei wneud ar eich cyfer.

Nid oes gan Dribiwnlysoedd bwerau diderfyn. Gallant ond wneud yr hyn y mae'r gyfraith yn caniatáu iddynt ei wneud. Yn y bôn, mae ganddynt y pŵer i benderfynu a oes gennych hawl gyfreithiol i fudd-daliadau nawdd cymdeithasol, neu os ydych yn atebol i dalu neu dderbyn cynhaliaeth plant. Gallant hefyd benderfynu os gellir adennill budd-daliad a dalwyd i chi mewn camgymeriad. Yn lle'r penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn, gallant roi'r penderfyniad y maent hwy'n tybio oedd y penderfyniad iawn i'w wneud ar y pryd. Cofiwch y gall y tribiwnlys hefyd gadarnhau penderfyniad a wnaethpwyd gan y DWP neu weithiau gall wneud penderfyniad a allai olygu eich bod mewn sefyllfa waeth nag yr oeddech.

Ni all y Tribiwnlys:

- Newid y gyfraith. Rhaid i'r tribiwnlys weithredu'r gyfraith fel y mae'n sefyll, hyd yn oed os yw hynny'n arwain at ganlyniad sy'n annheg yn eich barn chi; na,

- Delio â chwynion gweinyddol, ynghylch pethau megis oedi neu ddiffyg cwrteisi. Os ydych yn credu eich bod wedi cael gwasanaeth gwael gan y DWP, dylech godi'r mater gyda'u gwasanaethau cwsmeriaid.

3. Gwneud eich apêl

Y Gyfraith

Mae gan y gyfraith reolau penodol ynghylch apeliadau, a gall GLITEM dderbyn eich apêl os yw'n cwrdd â'r meini prawf cyfreithiol hyn yn unig. Rhaid i'ch apêl:

- Fod yn ysgrifenedig;
- Bod wedi'i hysgrifennu yn Gymraeg neu'n Saesneg;
- Cynnwys copi o Hysbyseb Gorfodi i Ail ystyried (neu hysbysebion os oes mwy nag un);
- Rhoi rhesymau dros yr apêl; a,
- Wedi'i llofnodi gennych chi, oni bai fod y DWP neu lys wedi penodi rhywun arall i weithredu ar eich rhan.

Os nad yw eich apêl yn cwrdd â phob un o'r meini prawf hyn, efallai y bydd rhaid i GLITEM ei dychwelyd ichi ac efallai na fydd yn gallu ystyried eich apêl o gwbl oni bai eich bod yn darparu'r manylion hyn.

Oherwydd y gofyniad cyfreithiol i gynnwys gwybodaeth benodol, mae GLITEM yn argymhell yn gryf eich bod yn defnyddio ffurflen apêl i wneud eich apêl. Mae'r ffurflen yn eich helpu i gasglu'r wybodaeth fesul cam ac mae'n cynnwys rhestr wirio y gallwch ei defnyddio i sicrhau eich bod wedi cynnwys popeth. Mae manylion ynghylch ble i gael y ffurflen i'w gweld dros y dudalen ac ar y wefan Justice.

Mae'r ffurflen hefyd yn gofyn cwestiynau ichi ynghylch pa fath o wrandawriad yr hoffech, dyddiadau yr hoffech i ni eu hosgoi ac a oes gennych unrhyw anghenion arbennig.

Os yw'n well gennych, cewch wneud eich apêl drwy ysgrifennu llythyr yn unig, ond efallai y byddwch yn gadael allan rhywfaint o'r wybodaeth sy'n ofynnol dan y gyfraith drwy wneud hynny. Hefyd, efallai y bydd rhaid i GLITEM ysgrifennu atoch ar wahân i ofyn am eich gofynion o ran y gwrandawriad a'r dyddiadau rydych ar gael, ac mae hyn yn creu oedi yn y broses. Os ydych eisiau gwneud apêl drwy ysgrifennu eich llythyr eich hun, defnyddiwch y ffurflen apêl fel canllaw a rhwch bopeth y mae'r ffurflen apêl yn gofyn amdano yn eich llythyr chi.

Terfynau amser

Ar gyfer apeliadau nawdd cymdeithasol a chynhaliaeth plant, mae gennych un mis calendr o'r dyddiad yr anfonwyd yr Hysbyseb Gorfodi i Ail ystyried atoch i apelio. Ni ystyrir eich apêl fel un wedi'i chwblhau, hyd nes y mae'n cyrraedd GLITEM. Er enghraifft, os anfonwyd y llythyr sy'n rhoi'r penderfyniad atoch ar 15 Mawrth, rhaid i'ch apêl gyrraedd GLITEM erbyn 15 Ebrill fan bellaf.

Os byddwch yn apelio y tu allan i'r terfyn amser, rhaid ichi roi eich rhesymau pam mae'r apêl yn hwyr. Os na fyddwch yn rhoi rhesymau, efallai y bydd eich apêl yn cael ei dychwelyd atoch. Mae adran arbennig ar y ffurflen apêl lle gallwch roi rhesymau dros gyflwyno'n hwyr.

Cofiwch, os yw'r terfyn amser ar fin dod i ben efallai y bydd eich apêl yn hwyr erbyn iddi gyrraedd GLITEM, hyd yn oed os nad yw'n hwyr ar y diwrnod yr ydych yn ei bostio.

Os na fydd y DWP yn gwrthwynebu'r rhesymau dros gyflwyno eich apêl yn hwyr, yn gyffredinol bydd yr apêl yn mynd rhagddi fel petai wedi cyrraedd mewn pryd. Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd y DWP yn gwrthwynebu'r ffaith fod eich apêl yn hwyr. Mewn achosion cynhaliaeth plant, gall y parti arall sydd ynghlwm wrth yr apêl wrthwynebu'r apêl am ei bod yn hwyr.

Y ffurflen apêl

Mae GLITEM yn argymhell yn gryf eich bod yn defnyddio ffurflen apêl i wneud eich apêl. Bydd y ffurflen yn eich helpu i gofnodi'r math o wybodaeth sydd ei hangen drwy broses cam wrth gam, syml.

Mae tair math o ffurflen apelio yn ddibynnol ar y math o apêl yr ydych yn ei gwneud.

Y rhain yw:

- Ffurflen SSCS1 ar gyfer penderfyniadau budd-daliadau nawdd cymdeithasol;
- Ffurflen SSCS2 ar gyfer penderfyniadau cynnal / cynhaliaeth plant; a,
- Ffurflen SSCS3 ar gyfer penderfyniadau adfer iawndal.

Ffurflen SSCS1 yw'r ffurflen i'w defnyddio gan y rhan fwyaf o bobl sy'n gwneud apêl gan fod mwy na 95% o'r apeliadau yn erbyn penderfyniadau'r DWP yn ymwneud â'r hawl i wahanol fathau o fudd-daliadau.

Mae ffurflenni i'w cael:

- Oddi ar wefan www.justice.gov.uk; neu
- Oddi ar wefan Gov.uk yn www.gov.uk; neu,
- Drwy ymweld ag asiantaethau cynghori annibynnol lleol sydd efallai yn cadw copïau o'r ffurflen.

Os oes arnoch angen cyngor ynghylch llenwi'r ffurflen apêl gallwch ffonio GLITEM ar 0300 123 1142 os ydych yn byw yng Nghymru neu yn Lloegr, neu 0141 354 8400 os ydych yn byw yn yr Alban.

Yn yr adran nesaf ceir cyfarwyddiadau ar sut i lenwi ffurflen SSCS1. Darperir adran ar wahân sy'n rhoi canllawiau ar sut i lenwi ffurflenni SSCS2 sy'n dangos sut mae'r ffurflen hon yn wahanol a pha wybodaeth ychwanegol sydd ei hangen. Gallwch lawrlwytho canllawiau ar sut i gwblhau ffurflen SSCS3 oddi ar wefan GLITEM yn www.justice.gov.uk

4. Llenwi ffurflen SSCS1

Nid oes angen i bawb llenwi pob rhan o'r ffurflen. Mae gan bobl sy'n gwneud apeliadau wahanol amgylchiadau, felly efallai y gwelwch mai dim ond rhai rhannau o'r ffurflen y mae angen ichi eu llenwi. Fodd bynnag, mae'n rhaid i **bawb**, lenwi Adrannau 1, 2, 5, 6 ac 8.

Dylech ddefnyddio inc du i lenwi'r ffurflen. Mae hyn oherwydd bod rhaid i GLITEM lungopïo'r ffurflen a'i hanfon i'r DWP, ac nid yw inc lliw - hyd yn oed inc glas - yn dangos yn dda ar lungopïau. Dylech hefyd lenwi'r ffurflen gan ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU fel bod yr holl fanylion pwysig yn glir, oni bai fod yr adran ar y ffurflen yn dweud wrthy ch am wneud fel arall.

Os yw eich apêl yn ymwneud â hawliad Credyd Cynhwysol ar y cyd, dylech ystyried gofyn i'r unigolyn arall yn yr hawliad i gyfrannu mewn perthynas â'r apêl wrth gwblhau'r ffurflen.

Adran 1 Ynghylch y penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn

Mae Adran 1 yn ymwneud â'r penderfyniad yr ydych yn apelio yn ei erbyn. Bydd o gymorth os bydd gennych gopi o'ch llythyr penderfyniad, yr 'Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried' wrth law pan fyddwch yn llenwi'r rhan hon o'r ffurflen. Dywed y gyfraith gallwch ond apelio yn erbyn rhai penderfyniadau **a bod yn rhaid i chi gynnwys copi o'r Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried gyda'r apêl**. Mae'r adran hon yn eich helpu i wneud yn siŵr eich bod yn gwneud hynny.

Yn yr adran hon mae angen ichi:

- Roi tic yn y bwlch i ddangos eich bod yn amgáu copi o'r Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried; a,
- Rhoi tic yn y bwlch i ddangos os yw eich llythyr penderfyniad yn dweud bod gennych hawl i apelio.

Cewch apelio yn erbyn penderfyniad os oes gennych hawl i apelio yn unig. Bydd eich llythyr penderfyniad yn dweud hyn wrthy ch. Os ydych yn ticio 'Na' i'r cwestiwn hwn, dylech wneud hynny os ydych yn siŵr fod gennych yr hawl cyfreithiol i apelio yn erbyn eich penderfyniad yn unig. Bydd GLITEM yn gofyn i Farnwr wirio hyn ar eich rhan a rhoi gwybod i chi beth fydd y canlyniad.

Adran 2 Amdanoch chi

Mae'r adran hon yn ymwneud â chi. Pan rydym yn cyfeirio atoch 'Chi' rydym yn golygu'r unigolyn y mae'r Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried wedi'i gyfeirio ato sy'n gwneud yr apêl. Yma mae angen i chi ddweud wrthym pwy ydych chi a lle'r ydych yn byw fel y gallwn ysgrifennu atoch, ac fel gall y DWP eich adnabod pan fyddwn yn gofyn iddynt egluro pam ddaethant i'w penderfyniad yn eich achos chi.

Yn yr adran hon bydd angen ichi:

- Roi eich teitl, enw(au) cyntaf a chyfenw;
- Rhoi eich dyddiad geni;
- Rhoi eich Rhif Yswiriant Gwladol
- Rhoi eich cyfeiriad;
- Rhoi eich rhif ffôn yn ystod y dydd; a,
- Rhoi eich rhif ffôn symudol (os ydych yn berchen ar un).

Pan ddywedwn 'teitl', rydym yn golygu pethau fel 'Mr', 'Mrs' neu 'Miss'.

Bydd eich rhif ffôn yn ddefnyddiol i ni os bydd angen inni gysylltu â chi ar fyr rybudd, er enghraifft os bydd dyddiad gwrandawriad ar gael ynghynt na'r disgwyl neu os yw'n haws esbonio rhywbeth i chi dros y ffôn yn hytrach nag yn ysgrifenedig.

Adran 3 Ynghylch plentyn neu unigolyn arall rydych yn apelio drostynt

Mae'r adran hon yn ymwneud ag unigolyn rydych yn apelio ar ei ran. Nid oes angen i chi lenwi'r adran hon oni bai eich bod yn apelio ar ran rhywun rydych yn gofalu am ei faterion. Gallai fod blentyn yr ydych yn rhiant arno / arni neu gallai fod yn oedolyn na all reoli budd-daliadau ei hunan. Os yw'r unigolyn yn oedolyn, mae'n rhaid eich bod wedi cael eich penodi'n ffurfiol i weithredu ar ei ran gan y DWP, neu gan lys, oherwydd cyflwr yr unigolyn.

Os ydych ond yn cynorthwyo'r unigolyn gyda'i apêl mewn cytundeb anffurfiol, byddwch yn gweithredu fel ei **gynrychiolydd** a bydd angen i chi gwblhau Adran 4 yn lle. Dylech ddefnyddio Adran 3 i gofnodi manylion unigolyn y mae gennych gyfrifoldeb cyfreithiol drostynt yn unig.

Yn yr adran hon bydd angen ichi:

- Roi teitl, enw cyntaf a chyfenw'r unigolyn yr ydych yn apelio ar ei ran;
- Rhoi eu dyddiad geni;
- Rhoi eu Rhif Yswiriant Gwladol; a,
- Rhoi eu cyfeiriad;

Cofiwch, mae'r adran hon ar gyfer unigolyn y mae gennych gyfrifoldeb cyfreithiol drostynt yn unig. Ni ddylech lenwi'r adran hon os ydych yn gweithredu fel cynrychiolydd yr unigolyn.

Adran 4 Ynghylch eich cynrychiolydd (os oes gennych gynrychiolydd)

Mae'r adran hon yn ymwneud â'ch cynrychiolydd, os oes gennych gynrychiolydd. Nid oes gan bawb gynrychiolydd, ac os nad oes gennych chi un, gallwch anwybyddu'r adran hon a mynd ymlaen i Adran 5. Os yw eich apêl yn ymwneud â hawliad Credyd Cynhwysol ar y cyd, byddai'n ddefnyddiol nodi fod y cynrychiolydd yn eich cynrychioli ar y cyd.

Mae gennych yr hawl i gael cynrychiolydd o'ch dewis chi, ond rhaid i chi drefnu hyn eich hunan. Nid oes rhaid i'ch cynrychiolydd fod â chymhwyster cyfreithiol. Gall ef neu hi fod yn ffrind neu berthynas, ond cadwch mewn cof y bydd y cynrychiolydd yn cael gweld tystiolaeth sy'n berthnasol i'r apêl, megis adroddiadau meddygol a fyddwch efallai yn ystyried yn gyfrinachol. Wrth ddewis cynrychiolydd, dylech gofio beth yw swyddogaeth cynrychiolydd mewn tribiwnlys.

Dylai bod cynrychiolydd da yn gallu:

- Eich cynghori ynghylch y math o dystiolaeth fydd yn helpu eich achos;
- Cael gafael ar y dystiolaeth honno ichi neu eich helpu i gael gafael arni;
- Cysylltu â'r DWP i weld a ellir setlo'r achos heb fynd i wrandawriad tribiwnlys;
- Ymchwilio i'r gyfraith;
- Paratoi datganiad ysgrifenedig i'r tribiwnlys yn crynhoi eich achos;
- Eich cynghori ar faterion cysylltiedig, gan gynnwys buddion eraill; a,
- Delio â goblygiadau penderfyniad y tribiwnlys, boed yn ffafriol neu fel arall.

Dim ond gan gynrychiolydd hyfforddedig o asiantaeth ag enw da yr ydych yn debygol o gael cefnogaeth o'r fath. Mae'n bosib y gallai cynrychiolydd gwael ddifetha eich siawns o lwyddo. Bydd y mwyafrif o bobl sydd â chynrychiolydd yn cael eu cynrychioli gan sefydliad proffesiynol megis canolfan gynghori neu wasanaeth hawliau lles.

Yn yr adran hon o'r ffurflen bydd angen ichi:

- Roi enw a chyfeiriad y sefydliad neu'r unigolyn sy'n eich cynrychioli;
- Rhoi rhif ffôn y sefydliad neu'r unigolyn; a,
- Rhoi enw'r unigolyn yn y sefydliad sy'n eich cynrychioli (os ydych yn gwybod).

Byddwn yn cysylltu â'ch cynrychiolydd ynghylch eich apêl ac yn rhoi gwybod iddynt am bethau fel dyddiadau gwrandawriadau, a byddwn yn gofyn i'r DWP anfon copi o'r papurau sy'n ymwneud â'ch apêl at eich cynrychiolydd yn ogystal ag atoch chi.

Os ydych yn dymuno cael cynrychiolydd ond nid ydych wedi llwyddo i gysylltu ag asiantaeth gynghori hyd yma, gallwch barhau i gyflwyno eich apêl a dweud wrthym pan fyddwch wedi cael cynrychiolydd yn nes ymlaen. Fodd bynnag, mae'n rhaid i chi wneud hyn yn ysgrifenedig. Mae hyn oherwydd bod arnom angen caniatâd ysgrifenedig gennych i gymryd cyfarwyddiadau gan rywun sy'n gweithredu ar eich rhan. Gan amlaf, bydd eich cynrychiolydd yn trefnu hyn ar eich cyfer.

Cofiwch, hyd yn oed os oes gennych gynrychiolydd, mae bron yn sicr y bydd y tribiwnlys eisiau siarad yn uniongyrchol â chi yn y gwrandawriad, gan ofyn cwestiynau ichi a gwrandao ar eich atebion. Mae hyn oherwydd y bydd gennych yr wybodaeth a phrofiad uniongyrchol o'r pethau y bydd y tribiwnlys eisiau clywed amdanynt fwyaf. Dim ond fersiwn ail-law y gallai eich cynrychiolydd ei roi.

Adran 5 Ynghylch eich apêl

Mae'r adran hon yn ymwneud â'r rhesymau dros eich apêl ac, os yw'n berthnasol, y rhesymau pam bod eich apêl yn hwyr.

Seiliau'r apêl

Mae'r adran hon yn ymwneud â'r **rhesymau** dros eich apêl neu 'seiliau' eich apêl a pha un ai a yw eich apêl o fewn y terfyn amser ai peidio. Yn yr adran Seiliau'r Apêl dylech ysgrifennu'r rhesymau pam rydych yn credu bod y penderfyniad yn anghywir. Nid oes yn angen ichi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU i lenwi'r adran hon.

Nid oes rhaid i'ch rhesymau fod yn faith neu wedi eu hysgrifennu mewn iaith gyfreithiol, ond mae angen ichi ddweud mwy na dim ond, 'Rwy'n anghytuno'. Dylech esbonio mewn ffordd syml pam rydych yn credu bod y penderfyniad rydych yn apelio yn ei erbyn yn anghywir. Efallai y byddai'n ddefnyddiol ichi ddweud beth rydych chi'n meddwl dylai'r penderfyniad iawn fod.

Y mwyaf penodol ydych ynghylch y pwyntiau sy'n destun dadl, yr hawsaf y bydd hi i'r tribiwnlys ddeall beth yw eich cwyn a chanolbwyntio ar hyn cyn y gwrandawriad. Er enghraifft, mewn apêl sy'n ymwneud â Chredyd Cynhwysol, mae'n ddefnyddiol nodi pa elfennau o'r dyfarniad Credyd Cynhwysol rydych yn anghytuno â nhw. Rhannau cyfansawdd y dyfarniad Credyd Cynhwysol yw'r rhain, a fwriedir i adlewyrchu anghenion eich cartref. Mae croeso ichi atodi tystiolaeth yr ydych yn teimlo y gallai gefnogi eich apêl, ond ni ddylech oedi cyn apelio tra'r ydych yn dod o hyd i'r dystiolaeth.

Os oes arnoch angen mwy o le i ysgrifennu eich rhesymau, gallwch atodi darn o bapur ar wahân.

A yw'ch apêl o fewn amser?

Mae'r ail ran o Adran 5 yn gofyn ichi gadarnhau a yw eich apêl o fewn amser ai peidio. Mae'r adran **Terfynau Amser**, yn gynharach yn y llyfryn hwn yn dweud mwy wrthyfych am y ffordd y mae'r rhain yn cael eu cyfrifo ac efallai y byddwch eisiau cyfeirio'n ôl at yr adran honno i wirio'r manylion. Bydd eich apêl yn cael ei hystyried yn hwyr os bydd yn cyrraedd GLITEM fwy nag un mis calendr ar ôl dyddiad yr Hysbysiad Gorfodi i Ailystyried.

Os yw eich apêl yn hwyr, neu os bydd yn hwyr erbyn iddo gyrraedd GLITEM, bydd rhaid ichi roi rhesymau pam mae'n hwyr. Os bydd apêl yn cyrraedd yn hwyr ac nad ydych wedi rhoi rhesymau, bydd GLITEM yn dychwelyd yr apêl atoch. Defnyddiwch yr adran hon i gofnodi rhesymau dros gyflwyno'n hwyr, os yw hynny'n berthnasol. Nid oes yn angen ichi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU i lenwi'r adran hon.

Bydd GLITEM yn ymdrin ag apêl sy'n cyrraedd yn hwyr **gyda rhesymau dros gyflwyno'n hwyr** fel apêl a gyrhaeddodd o fewn amser, oni bai fod y DWP yn ei gwrthwynebu. Os ceir gwrthwynebiad, efallai y byddwn yn anfon copi ohono atoch ac efallai y byddwn yn eich gwahodd i wneud sylwadau arno cyn ei gyfeirio at Farnwr. Bydd y Barnwr yn adolygu eich achos ac yn penderfynu a yw'r dadleuon yn rhai dilys ai peidio. Mewn achosion cynhaliath plant, gall y parti arall sydd yn ynghlwm â'r apêl godi gwrthwynebiad i'r apêl am fod yn

hwyr. Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd rhywun yn gwrthwynebu'r ffaith fod eich apêl yn hwyr.

Adran 6 Ynghylch eich dewis o wrandawriad

Mae'r adran hon yn ymwneud â sut yr hoffech i'r tribiwnlys wneud penderfyniad ynghylch eich apêl.

Fel arfer, bydd GLITEM yn trefnu gwrandawriad ar gyfer eich apêl a bydd disgwyl i chi neu eich cynrychiolydd fod yn bresennol. Mae GLITEM yn galw hyn yn 'wrandawriad LLAFFAR'.

Mewn gwrandawriad llafar byddwch chi, a'ch cynrychiolydd os oes gennych un, yn cael cyfle i gyfarfod a chyflwyno eich achos yn bersonol i'r tribiwnlys ac ateb unrhyw gwestiynau sydd ganddynt. Mae gan y DWP hefyd yr hawl i ddod i'r gwrandawriad llafar a chyflwyno eu hachos. Gall y tribiwnlys hefyd gyfarwyddo pa fath o wrandawriad a gynhelir.

Y dewis arall yn hytrach na gwrandawriad llafar yw bod y tribiwnlys yn dod i benderfyniad ynghylch eich achos heb wrandawriad. Ni fyddwch chi, na'r DWP (y parti arall mewn apeliadau cynhaliath plant na'r Parti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol ar y cyd) yn bresennol, a bydd y tribiwnlys yn dod i benderfyniad ar sail yr hyn sydd yn y papurau apelio yn unig. Bydd y tribiwnlys yn ystyried eich llythyr apêl, unrhyw dystiolaeth ategol yr ydych wedi'i darparu ac ymateb y DWP i'ch apêl. Mae GLITEM yn cyfeirio at hyn fel cael 'gwrandawriad PAPUR' er a bod yn fanwl gywir, nid gwrandawriad ydyw. Cynhelir gwrandawriad ar sail y papurau os bydd pob parti yn cytuno i hynny a bod neb wedi gofyn am wrandawriad llafar.

Bydd y DWP hefyd yn cael cyfle i ddweud pa fath o wrandawriad y byddent yn ei ffafrio.

Cynhelir gwrandawriad llafar dan yr amgylchiadau isod yn unig:

- Os ydych chi'n gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os ydi'r DWP gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os fod parti arall i'r apêl yn gofyn am wrandawriad llafar; neu
- Os yw'r tribiwnlys ei hun yn penderfynu y byddai gwrandawriad llafar yn fwy priodol na phenderfynu ynghylch yr achos ar sail y papurau.

Os byddwch yn newid eich meddwl ar ôl dychwelyd y ffurflen ymholi a'ch bod eisiau newid o gael penderfyniad ynghylch eich gwrandawriad ar sail y papurau i wrandawriad llafar, neu'r ffordd arall, rhoch wybod i GLITEM cyn gynted â phosib. Os nad ydych wedi cael dyddiad gwrandawriad, gallwch wneud hyn dros y ffôn. Os ydych wedi cael dyddiad gwrandawriad, fodd bynnag, bydd angen ichi wneud hyn yn ysgrifenedig. Mae'n rhy hwyr i newid ar ôl i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad ynghylch eich apêl.

Un peth y mae'n debygol y byddwch eisiau gwybod pan fyddwch yn penderfynu a ydych eisau gwrandawriad ai peidio yw ble byddai gwrandawriad eich apêl yn cael ei gynnal. Mae GLITEM yn cynnal gwrandawriadau apêl mewn rhwydwaith o dros 100 o leoliadau ledled Cymru, Lloegr a'r Alban. Mae lleoliad tribiwnlys yn y mwyafrif o ddinasoedd a threfi. Bydd GLITEM yn ceisio trefnu gwrandawriad yn y lleoliad sydd agosaf atoch chi. Ysgrifennwch atom os yw'r lleoliad rydym yn ei gynnig ichi yn anghyfleus. Mae rhestr o'r holl leoliadau ar gael ar ein gwefan www.justice.gov.uk.

Mewn apeliadau cynhaliaeth plant, lle mae'r rhieni efallai'n byw mewn gwahanol rannau o'r wlad, byddem yn ceisio dod i'r trefniant tecaf. Bydd y gair olaf ynglŷn â lleoliad yr apêl, os oes anghytundeb, yn nwylo'r tribiwnlys.

Os byddai'n well gennych gael gwrandawriad ond ni fydddech yn gallu teithio i'r lleoliad tribiwnlys, oherwydd bod gennych anabledd mor ddifrifol sy'n golygu eich bod yn gaeth i'r tŷ, gallwch ofyn am yr hyn a elwir yn wrandawriad 'tu allan i ganolfan'. Byddai hyn yn golygu gwneud eithriad, sef bod y tribiwnlys yn gwrandawrio eich apêl yn eich cartref neu mewn lleoliad gwahanol. Dylid darparu llythyr gan eich meddyg i gefnogi cais am wrandawriad tu allan i ganolfan, yn cadarnhau na allwch deithio o gwbl, ddim hyd yn oed mewn tacsî.

Mae gan bron bob un o'n lleoliadau tribiwnlys fynediad i bobl ag anableddau. Os ydych eisïau cadarnhad y bydd y lleoliad y byddwch yn ei ddefnyddio yn addas ar gyfer eich anghenion unigol chi, bydd cyfle ichi nodi eich gofynion yn Adran 7 o'r ffurflen apêl.

Wedi ichi benderfynu pa fath o wrandawriad rydych eisïau, ticiwch y blwch i ddangos eich dewis ar y ffurflen. Mae dau ddewis:

- 'Rwyf eisïau bod yn bresennol mewn gwrandawriad ynghylch fy apêl' neu
- 'Rwyf eisïau i fy apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau'

Ticiwch un o'r blychau i wneud eich dewis.

Os ydych wedi ticio'r blwch i ddweud eich bod eisïau bod yn bresennol mewn gwrandawriad, ewch ymlaen i Adran 7. Os ydych wedi ticio'r blwch i ddweud eich bod eisïau i'ch apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau, gallwch anwybyddu Adran 7 a mynd yn syth i Adran 8.

Adran 7 Gwrandawiadau llafar – eich anghenion a'ch gofynion

Mae'r adran hon yn ymwneud â'ch anghenion a'ch gofynion ar gyfer gwrandawriad llafar. Os nad ydych eisïau gwrandawriad llafar, dylech anwybyddu'r adran hon. Os oes arnoch angen ysgrifennu yn unrhyw un o'r blychau yn yr adran hon, nid oes angen ichi ddefnyddio PRIFLYTHRENNAU. Ar gyfer apeliadau Credyd Cynhwysol lle mae'r hawliad yn un ar y cyd, dylai anghenion a gofynion y partner yn yr hawliad gael eu hystyried hefyd oherwydd, efallai bydd y tribiwnlys yn disgwyl iddynt hwythau fynychu'r gwrandawriad hefyd.

Cwestiwn 1 – Pryd rydych ar gael

Oherwydd eich bod eisïau bod yn bresennol yn y gwrandawriad, dylech ysgrifennu yma unrhyw ddyddiadau neu amseroedd pan na fyddwch ar gael i ddod i wrandawriad. Gall hyn fod yn ddyddiad rheolaidd pan nad ydych ar gael, er enghraifft, bob dydd lau oherwydd ymrwymïadau domestig neu ymrwymïadau eraill, neu efallai eich bod yn ymwybodol o ddyddiadau penodol pan na fyddwch ar gael, megis apwyntiadau ysbyty neu wyliau wedi'u trefnu eisoes. Dylech ystyried ar ba ddyddiadau na fyddwch ar gael am y 6 mis nesaf. Cofiwch, gallwch ddweud wrth GLITEM am unrhyw newid i'r dyddiadau hyn drwy ein ffonio neu ysgrifennu atom.

Cwestiwn 2 – Eich anghenion

Mae angen inni wneud yn siŵr fod eich gwrandawriad yn cael ei gynnal mewn lleoliad sy'n addas i chi ac y gallwch gael mynediad iddo'n rhwydd. Dywedwch wrthym yn yr adran hon am unrhyw anghenion penodol sydd gennych. Gall hyn fod yn rhywbeth fel dolen glyw neu ofynion arbennig oherwydd anabled neu broblem symudedd.

Cwestiwn 3 – Arwyddwr neu gyfieithydd ac anghenion ieithyddol

Dywedwch wrthym yma os oes angen cyfieithydd neu arwyddwr arnoch (neu'r Parti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol ar y cyd) i'ch helpu yn y gwrandawriad. Fel y llysoedd, mae tribiwnlysoedd yn mynnu defnyddio cyfieithwyr ac arwyddwyr annibynnol, proffesiynol. Nid yw dibynnu ar ffrind neu berthynas yn dderbyniol. Gall eich cyfieithydd fod yn rhywun sy'n cyfieithu ar lafar o'r Saesneg i iaith arall, neu gall fod yn ddehonglydd iaith arwyddion sy'n cyfieithu iaith lafar i iaith Arwyddion Prydain. Os ydych yn ticio 'Oes' yn yr adran hon, mae'n rhaid ichi hefyd gofnodi pa iaith a thafodiaith sydd eu hangen.

Pan fydd GLITEM yn trefnu eich gwrandawriad, byddwn yn sicrhau y darperir cyfieithydd/dehonglydd sy'n cwrdd â'ch anghenion.

Cwestiwn 4 – Eich rhybudd o wrandawriad

Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol bod GLITEM yn rhoi o leiaf 14 diwrnod o rybudd ichi o'ch gwrandawriad. Mae hyn yn rhoi digon o amser ichi baratoi ar gyfer eich gwrandawriad, ond mae hefyd yn atal GLITEM rhag cynnig gwrandawriad ichi sy'n dod ar gael ar fyr rybudd oherwydd, er enghraifft, fod gwrandawriad arall wedi'i ganslo. Os yw'n well gennych, gallwn hefyd roi llai na 14 diwrnod o rybudd ichi, ond dim ond os ydych yn cytuno i hynny. Os oes gennych gynrychiolydd, efallai y byddwch eisiau trafod y mater hwn gyda nhw oherwydd efallai y bydd arnynt angen 14 diwrnod o rybudd o unrhyw wrandawriad. Nid yw hyn yn golygu y byddwn yn rhoi llai na 14 diwrnod o rybudd o'r gwrandawriad ichi a dim mwy na hynny, ond mae'n golygu y gallwn wneud hynny os bydd dyddiad cynharach ar gael.

Os ydych chi'n cytuno i gael llai na 14 diwrnod o rybudd o'ch gwrandawriad, ticiwch y blwch 'Ydw' yma, fel arall ticiwch 'Nac ydw'. Os ydych wedi ticio 'Ydw', gwnewch yn siŵr eich bod wedi rhoi eich rhif ffôn yn Adran 1, gan y bydd angen inni eich ffonio i drefnu gwrandawriad ar fyr rybudd.

Adran 8 – Eich llofnod

Mae'r adran hon yn ymwneud â'ch llofnod. Mae'n ofyniad cyfreithiol i'ch apêl gael ei llofnodi. Llofnodwch eich enw yma, ysgrifennwch eich enw mewn priflythrennau yn y blwch o dan y llofnod a chofnodwch y dyddiad pan wnaethoch lofnodi'r ffurflen yn y blwch priodol. Os na fyddwch yn llofnodi eich ffurflen apêl, efallai y bydd rhaid i GLITEM ddychwelyd yr apêl atoch er mwyn ichi ei llofnodi. Os ydych wedi enwi cynrychiolydd yn Adran 4, bydd llofnodi'r ffurflen apêl hefyd yn rhoi eich caniatâd i GLITEM i ohebu a thrafod eich apêl gyda nhw, pe bai'r angen yn codi.

Beth i'w wneud nesaf

Ble i anfon eich apêl

Mae'r adran hon yn dweud wrthyddych ble i anfon eich apêl. Mae ble'r ydych yn anfon eich apêl yn dibynnu ar ble'r ydych yn byw. Mae dau gyfeiriad ar gyfer anfon eich apêl iddynt ac mae'r rhain i'w gweld ar y ffurflen apêl.

Os ydych yn byw yng Nghymru neu yn Lloegr, anfonwch eich apêl i:

Canolfan Apeliadau Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant GLITEM
Blwch Swyddfa'r Post 1203
BRADFORD
BD1 9WP

Os ydych yn byw yn yr Alban, anfonwch eich apêl i:

Canolfan Apeliadau Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant GLITEM
Blwch Swyddfa'r Post 27080
GLASGOW
G2 9HQ

Bydd arnoch angen darparu eich amlen eich hun â chyfeiriad a stamp arni i wneud hyn.

Os ydych yn byw dramor ar hyn o bryd, dylech anfon eich apêl i'r swyddfa GLITEM a fyddai fel arfer yn ymdrin â'ch apêl yn seiliedig ar:

- Eich man cyrraedd ym Mhrydain Fawr os ydych wedi dewis cael gwrandawriad llafar; neu
- Y man lle'r oeddech yn preswyllo'n flaenorol ym Mhrydain Fawr os nad ydych yn bwriadu bod yn bresennol mewn gwrandawriad.

Gwirio'r ffurflen apêl

Rhestr wirio

Mae rhestr wirio ar ddiwedd y ffurflen apêl. Nid oes rhaid ichi ddefnyddio hon, ond bydd yn eich helpu i wneud yn siŵr eich bod wedi darparu'r holl wybodaeth sydd ei hangen.

Fformatau eraill

Mae'r rhan hon o'r ffurflen yn rhoi'r rhifau i'w ffonio os oes arnoch angen y ffurflen apêl mewn fformat arall, megis print bras neu yn Saesneg.

5. Llenwi Ffurflen SSCS2

Am wybodaeth ar sut i lenwi ffurflen SSCS2, ar gyfer apeliadau cynhaliaeth plant, darllenwch y canllawiau yn yr adran hon. Fel arall, gallwch symud ymlaen i'r adran honno ar ôl i chi anfon eich apêl.

Llenwi'r ffurflen apelio ar gyfer apeliadau Cynhaliaeth Plant (SSCS2)

Mae gan y ffurflen apelio Cynhaliaeth Plant (SSCS2) yr un adrannau â'r ffurflen SSCS1, ond mewn trefn ychydig yn wahanol. Mae'r cyfarwyddiadau ar gyfer yr adrannau hynny yr un peth a'r rhai uchod. Dilynwch y canllawiau o dan bob un o'r penawdau, a defnyddiwch y rhain i lenwi'r adran gyda'r un enw yn ffurflen SSCS2 os gwelwch yn dda. Yn ogystal â'r adrannau eraill, mae gan y ffurflen ddwy adran ychwanegol. Yr rhain yw: Ynghylch yr Unigolyn Arall yn yr Asesiad Cynhaliaeth (Adran 4) ac Ynghylch Cyfrinachedd (Adran 5). Mae canllawiau ar sut i lenwi'r adrannau hyn wedi'u darparu isod. Mae'r rhain wedi'u cynnwys oherwydd bod apeliadau cynhaliaeth plant yn cynnwys yr unigolyn arall yn awtomatig mewn trefniant cynhaliaeth plant (yr unigolyn sy'n derbyn neu sy'n gwneud y taliadau). Gelwir hyn yn y 'parti arall' ac mae gan yr unigolyn hwn lais i ddweud sut yr ymdrinnir â'r apêl.

Adran 4 Ynghylch yr unigolyn arall yn yr Asesiad Cynhaliaeth

Mae'r adran hon ynghylch yr unigolyn **arall** sydd wedi'i gynnwys yn yr asesiad cynnal plant. **Chi** yw'r unigolyn sy'n gwneud yr apêl, ond mae'n rhaid i'r unigolyn sy'n derbyn taliadau cynhaliaeth plant neu sydd i fod i'w talu hefyd gael ei adnabod a'i gynnwys yn yr apêl.

Yn yr adran hon dylech gynnwys teitl, enw(au), cyfenw a chyfeiriad y parti arall i'r apêl. Os nad ydych yn gwybod cyfeiriad yr unigolyn, dangoswch hyn drwy roi tic yn y bwlch 'Na' yn yr adran hon. Bydd GLITEM yn cael cyfeiriad y parti arall drwy ysgrifennu i'r Grŵp Cynhaliaeth Plant.

Os oes mwy nag un unigolyn arall ynghlwm wrth yr asesiad cynhaliaeth plant, dylech gofnodi eu manylion ar bapur ar wahân a'i gynnwys gyda'ch ffurflen apelio.

Adran 5 – Ynghylch Cyfrinachedd

Mae'r adran hon yn ymwneud ag os ydych eisiau cadw'ch cyfeiriad yn gyfrinachol oddi wrth y parti arall i'r apêl. Gan fod gan y parti arall hawl i weld yr holl dystiolaeth a gyflwynir fel rhan o'r apêl, bydd achosion lle derbynnir mathau arbennig o dystiolaeth, megis biliau neu ddatganiadau banc, a fydd yn cynnwys eich cyfeiriad cartref. Mae gan y parti arall i'r apêl hawl i weld y dystiolaeth hon. Fodd bynnag, os nad ydych eisiau i'r parti arall wybod eich cyfeiriad presennol (ac nad ydynt yn ei wybod yn barod), gallwch ofyn i GLITEM gadw eich cyfeiriad yn gyfrinachol. Os ydych yn gwneud hyn, bydd staff GLITEM yn craffu ar unrhyw ddarn o dystiolaeth a dderbynnir sy'n ymwneud â chi, yn ogystal â chael eu golygu i ddileu unrhyw fanylion cyfeiriad cyn y caiff ei dosbarthu.

Defnyddiwch yr adran hon i ddweud os ydych eisiau cadw eich cyfeiriad cartref yn gyfrinachol.

6. Ar ôl ichi anfon eich apêl

A fydd fy apêl yn cael ei derbyn?

Wedi ichi anfon eich apêl, bydd GLITEM yn ei gwirio i wneud yn siŵr ei bod yn cydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol er mwyn iddi gael ei derbyn fel apêl ddilys.

Os oes unrhyw broblemau gyda'ch apêl, bydd GLITEM yn ei dychwelyd atoch gyda llythyr yn esbonio beth yw'r broblem a beth y gallwch ei wneud i ddatrys y broblem. Os bydd hyn yn digwydd, dylech ddilyn y cyngor a roddir yn y llythyr. Os na wnewch hynny, efallai y bydd GLITEM yn 'dileu' eich apêl, neu'n dod â'ch apêl i ben, oherwydd nad ydych wedi darparu'r wybodaeth y gofynnwyd amdani.

Mewn rhai amgylchiadau, gall GLITEM ganiatáu i'ch apêl gael ei derbyn, hyd yn oed os nad yw'n cwrdd â phob un o'r gofynion. Gelwir y broses hon yn 'hepgor' gofyniad, sy'n golygu y gall GLITEM, mewn rhai amgylchiadau, ganiatáu i'r apêl fynd rhagddi drwy hepgor rhai o'r gofynion technegol sydd fel arfer yn orfodol. Mae'r amgylchiadau lle gellir gwneud hyn yn amrywio'n sylweddol, felly, cyn belled â phosib, dylech ddarparu'r holl wybodaeth sydd ei hangen yn hytrach na dibynnu ar ddisgwyliad y bydd GLITEM yn caniatáu hepgoriad.

Os gellir derbyn eich apêl fel un ddilys, bydd GLITEM yn anfon llythyr cydnabod atoch. Yn dibynnu a ydych eisoes wedi darparu manylion eich gofynion ar gyfer y gwrandawriad (er enghraifft, ar y ffurflen apêl), efallai y bydd GLITEM hefyd yn anfon ffurflen ymholiad atoch i holi beth yw'r rhain. Os ydych wedi gwneud apêl ar y ffurflen a'ch bod wedi ateb pob un o'r cwestiynau, ni ddylai bod angen gwneud hyn.

Bydd GLITEM hefyd yn anfon copi o'ch apêl at y DWP ac yn gofyn iddynt ddarparu 'ymateb' i'ch apêl. Adroddiad ynghylch eich apêl gan y DWP yw'r ymateb ac mae'n esbonio sut y daethant i'w penderfyniad. Am apeliadau sy'n ymwneud â'r Taliad Annibyniaeth Bersonol a Chredyd Cynhwysol, mae terfyn amser o 28 diwrnod i ymateb. Mae gan y DWP hefyd yr hawl i ofyn am fwy o amser ac, os bydd hynny'n digwydd, bydd barnwr yn ystyried a yw eu cais yn un dilys ai peidio. Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd hyn yn digwydd.

Wedi i GLITEM gael eich apêl a'i chofrestru, bydd yn paratoi ffeil achos ar eich cyfer ac yna'n trosglwyddo eich apêl i un o'r canolfannau rhanbarthol sy'n delio â'r ardal yr ydych yn byw ynddi. Mae hyn yn digwydd gyda phob apêl heblaw'r rhai yr ymdrinnir â nhw yn yr Alban, lle caiff yr apêl ei derbyn a'i symud ymlaen yn yr un swyddfa. Ceir saith swyddfa ar hyd a lled Cymru, Lloegr a'r Alban sy'n ymdrin ag apeliadau sy'n gysylltiedig â nawdd cymdeithasol a chynnal plant, ac mae gan bob un ohonynt gyfrifoldeb am ardal ddaearyddol benodol o'r wlad. Mae'r swyddfeydd wedi'u lleoli yn:

- Birmingham;
- Caerdydd;
- Glasgow;
- Leeds;
- Lerpwl;
- Newcastle;
- Sutton.

Os yw eich apêl yn ddilys, bydd y llythyr a gewch yn cynnwys cyfeiriad y ganolfan ranbarthol fydd yn ymdrin â'ch apêl a'r rhif ffôn perthnasol. Bydd y swyddfa honno yn cymryd pob cam pellach yn eich apêl, megis trefnu gwrandawriad ac ateb eich ymholiadau.

7. Beth fydd yr Adran Gwaith a Phensiynau yn gwneud gyda fy apêl?

Ystyried yr apêl

Bydd y DWP yn ailedrych ar eu penderfyniad ar ôl ystyried yr wybodaeth rydych wedi'i rhoi yn eich apêl ac unrhyw dystiolaeth newydd neu ychwanegol rydych wedi'i darparu. Mae gan y DWP yr opsiwn, ar unrhyw adeg hyd at y gwrandawriad tribiwnlys, i newid y penderfyniad rydych yn apelio yn ei erbyn os ydynt yn credu bod rhesymau dros wneud hynny. Os byddant yn penderfynu adolygu'r penderfyniad o'ch plaid chi, bydd y DWP yn rhoi gwybod i GLITEM am hyn a bydd eich apêl yn colli grym yn awtomatig (hynny yw, bydd yn dod i ben). Byddwn yn ysgrifennu atoch os bydd hyn yn digwydd. Bydd gennych hawl i apelio yn erbyn penderfyniad newydd y DWP hefyd os ydych yn dymuno ei herio. Os yw'r DWP yn bwriadu gwneud hyn, byddant yn cysylltu â chi yn gyntaf i holi a ydych yn fodlon ar y penderfyniad newydd ac ni fydd yn bwrw ymlaen oni bai eich bod yn cytuno.

Gwrthwynebu'r apêl

Mae gan y DWP hefyd yr hawl i wrthwynebu eich apêl os ydynt o'r farn fod gwall yn eich apêl am ryw reswm. Yn gyffredinol, bydd hyn oherwydd eu bod yn credu bod GLITEM o bosib heb sylwi ar rywbeth ac wedi derbyn apêl sy'n annilys ym marn y DWP. Gall y DWP wrthwynebu apêl am nifer o resymau, ond y prif resymau yw.

- Oherwydd ei fod yn erbyn penderfyniad heb yr hawl i apelio
- Oherwydd ei bod yn hwyr a bod y rhesymau dros gyflwyno'n hwyr yn afresymol
- Oherwydd nad yw'n cynnwys digon o wybodaeth i ganfod y penderfyniad neu roi sail yr apêl
- Oherwydd nad oes siawns rhesymol y bydd yn llwyddiannus.

Os bydd y DWP yn gwrthwynebu eich apêl, byddant yn ysgrifennu at GLITEM. Efallai y byddwn wedyn yn anfon copi o'u gwrthwynebiad atoch ac efallai y byddwn yn eich gwahodd (neu'r Parti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol ar y cyd) i wneud sylwadau arno cyn ei gyfeirio at Farnwr. Bydd y Barnwr yn adolygu eich achos ac yn penderfynu a yw dadleuon y DWP yn rhai dilys ai peidio.

Os bydd eich apêl yn mynd yn ei blaen heb wrthwynebiad, bydd y DWP yn anfon atoch chi ac at GLITEM gopi o'u 'hymateb' i'ch apêl. Bydd hwn yn cyrraedd fel bwndel o bapurau, a allai gynnwys hyd at 150 tudalen neu fwy, mae'n dibynnu ar y math o fudd-dal a hanes yr hawliad. Peidiwch â gadael i faint y bwndel eich digalonni; byddwch eisoes yn gyfarwydd â llawer o'r cynnwys, megis copïau o'ch ffurflen hawlio. Gall rhai ymatebion fod yn llawer byrrach oherwydd y materion dan sylw. Mae'r ymateb yn cynnwys:

- Y penderfyniad rydych yn apelio yn ei erbyn;
- Crynodeb o'r ffeithiau perthnasol;
- Y rhesymau dros y penderfyniad;
- Dyfyniadau o'r gyfraith berthnasol;
- Copi o'ch ffurflen neu lythyr apêl;
- Copïau o ddogfennau sy'n berthnasol i'r apêl (e.e. ffurflen hawlio, cofnodion meddygol, llythyrau, cyfrifiadau budd-daliadau neu gynnal plant).

Bydd yr ymateb yn cyrraedd rhai wythnosau wedi ichi anfon eich apêl yn wreiddiol. Os ydych wedi rhoi enw cynrychiolydd ar eich ffurflen apêl, anfonir copi o'r ymateb at eich cynrychiolydd hefyd.

Pan fydd yr ymateb yn eich cyrraedd, dylech ei ddarllen neu ei drafod gyda'ch cynrychiolydd (os oes gennych un). Bydd eich cynrychiolydd yn edrych ar yr achos y mae'r DWP yn ei gyflwyno ac yn rhoi cyngor ichi o ran a oes gennych chi achos ai peidio. Os nad oes gennych gynrychiolydd, mae'n rhaid i chi ddarllen drwy'r papurau a dod i benderfyniad eich hun.

Os byddwch yn penderfynu peidio â pharhau â'ch apêl ('tynnu eich apêl yn ôl'), rhaid ichi roi gwybod i ni neu bydd GLITEM yn bwrw ymlaen ac yn rhoi eich achos gerbron tribiwnlys. Gallwch dynnu eich apêl yn ôl drwy ffonio neu ysgrifennu atom.

8. Ar ôl i'r Adran Gwaith a Phensiynau ymateb

Beth fydd yn digwydd nesaf?

Wedi i ymateb y DWP gyrraedd, bydd GLITEM yn dechrau gwneud trefniadau ar gyfer gwrando eich apêl.

Os ydych wedi dewis cael penderfyniad ynghylch eich apêl ar sail y papurau, byddwn yn ysgrifennu atoch ar ôl ichi gael eich ymateb, i gadarnhau ein bod yn barod i drefnu gwrandawriad ar eich cyfer. Bydd y llythyr hefyd yn dweud, os oes gennych unrhyw dystiolaeth bellach i'w chyflwyno i gefnogi eich apêl, y dylech ei hanfon at GLITEM cyn pen 28 diwrnod neu roi gwybod i GLITEM os oes arnoch angen mwy o amser. Bydd y llythyr yn eich gwahodd i gysylltu â GLITEM os oes unrhyw newid i'r manylion yr ydych wedi'u cyflwyno'n flaenorol, megis eich dewis o wrandawriad.

Dylech wirio'r llythyr hwn i wneud yn siŵr ein bod wedi cofnodi'ch gofynion yn gywir. Os bydd unrhyw newid, bydd rhaid ichi ddweud wrthym amdano. Gallwch wneud hynny dros y ffôn neu yn ysgrifenedig. Gallwch hefyd ddweud wrthym os nad ydych eisiau apelio dim mwy.

Os nad ydych eisiau apelio dim mwy, y cyfan sydd angen ei wneud yw rhoi gwybod i GLITEM eich bod yn dymuno tynnu'r apêl yn ôl. Dylech wneud hyn cyn gynted ag y byddwch wedi penderfynu tynnu'r apêl yn ôl neu bydd GLITEM yn parhau â'r trefniadau ar gyfer eich apêl. Gallwch wneud hyn drwy ffonio'r rhif sydd yn y llythyr.

Os yw unrhyw fanylion eraill wedi newid, megis eich dewis o fath o wrandawriad, eich cyfeiriad neu unrhyw beth y credwch sy'n berthnasol i'ch apêl, gofynnwn yn garedig ichi ein ffonio fel y gallwn ddiweddarw ein cofnodion. Os bydd newid o ran y pwy sy'n eich cynrychioli, dylid rhoi gwybod am hynny yn ysgrifenedig.

Os ydych wedi dewis cael gwrandawriad llafar, bydd GLITEM yn ysgrifennu atoch i gadarnhau'r manylion sydd gennym ar eich cyfer, felly os ydych wedi darllen ymateb y DWP a bod unrhyw beth wedi newid y dylem gael gwybod amdano, gadewch inni wybod cyn gynted â phosib. Gall hyn fod yn rhywbeth fel dyddiad pan nad ydych ar gael neu efallai eich bod wedi newid eich meddwl ac yr hoffech i'ch apêl gael ei phenderfynu ar sail y papurau yn hytrach na'ch bod chi'n dod i wrandawriad.

Unwaith eto, os ydych eisiau tynnu eich apêl yn ôl, mae'n rhaid ichi ddweud wrthym cyn gynted ag yr ydych wedi penderfynu gwneud hynny. Fel arall, bydd GLITEM yn parhau i wneud trefniadau ar gyfer eich apêl, megis neilltuo ystafelloedd ar gyfer eich gwrandawriad a dyrannu barnwyr i eistedd ar eich achos a threfnu i staff y tribiwnlys fod yn bresennol i gwrdd â chi pan fyddwch yn mynychu.

Rhoi eich achos gerbron y tribiwnlys

Os ydych wedi penderfynu cael penderfyniad ynghylch eich apêl ar sail y papurau, ni fydd GLITEM yn rhoi gwybod ichi ar ba ddyddiad y gwrandawir eich achos. Mae hyn oherwydd na fyddwch yn dod i'r gwrandawriad a gall GLITEM geisio rhoi eich achos gerbron tribiwnlys ar fyr rybudd.

Os ydych wedi dewis cael gwrandawriad llafar, bydd GLITEM yn rhoi gwybod ichi am y gwrandawriad yn ysgrifenedig. Byddem yn rhoi o leiaf 14 diwrnod o rybudd o ddyddiad y gwrandawriad i chi, oni bai eich bod wedi rhoi gwybod i ni y byddwch yn derbyn llai na hyn. Bydd y llythyr sy'n rhoi gwybod ichi am y gwrandawriad yn dweud wrthyfych beth fydd amser a dyddiad eich gwrandawriad a chyfeiriad y ganolfan tribiwnlys. Bydd y llythyr hefyd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch ad-dalu costau teithio a threuliau eraill yn ogystal â chyfarwyddiadau sut i gyrraedd y ganolfan wrandawriadau, gwybodaeth ynghylch cysylltiadau trafnidiaeth, hygyrchedd a chyfleusterau yn y lleoliad.

Ar ôl trefnu dyddiad, byddwn yn gwneud ein gorau i osgoi canslo. Gobeithiwn, yn gyfnewid am hyn, y byddwch yn osgoi gofyn i gael gohirio'r gwrandawriad, heblaw mewn amgylchiadau eithriadol, megis salwch neu brofedigaeth. Os na allwch fod yn bresennol, dylai unrhyw gais i gael gohirio'r gwrandawriad fod yn ysgrifenedig. Byddwn y cyfeirio'r cais at Farnwr tribiwnlys a fydd yn gwneud penderfyniad yn ei gylch. Mae gan y tribiwnlys y pŵer i wrando eich apêl yn eich absenoldeb. Oherwydd hyn mae'n bwysig nad ydych chi neu eich cynrychiolydd, os oes gennych un, yn cymryd yn ganiataol y bydd eich apêl yn cael ei gohirio, nes eich bod wedi cael cadarnhad gennym ni.

Os byddwch mewn sefyllfa lle na allwch roi llawer o rybudd nad ydych ar gael, ar ddiwrnod y gwrandawriad er enghraifft, ac ni allwch wneud cais ysgrifenedig am ohiriad, dylech ffonio swyddfa'r tribiwnlys cyn gynted â phosib. Bydd GLITEM yn rhoi gwybod i'r tribiwnlys am eich amgylchiadau a bydd y tribiwnlys yn penderfynu a fydd yn gwneud penderfyniad ynghylch eich apêl ynteu'n gohirio'r apêl tan ddiwrnod arall pan fyddwch yn gallu bod yn bresennol.

9. Paratoi ar gyfer y gwrandawriad tribiwnlys

Tystiolaeth

Byddwch eisiau ystyried pa dystiolaeth y mae arnoch ei hangen i gefnogi eich achos, gan fod y mwyafrif o apeliadau'n cynnwys rhywfaint o ddadlau dros ffeithiau'r achos.

Bydd y DWP wedi nodi yn eu hymateb pa dystiolaeth y byddant yn dibynnu arni i gefnogi'r penderfyniad yr ydych wedi apelio yn ei erbyn. Mae'n anarferol i'r DWP gyflwyno unrhyw dystiolaeth newydd yn y gwrandawriad tribiwnlys.

Y math o dystiolaeth y gallech ei chyflwyno, yn gyntaf oll, yw'r hyn y gallwch chi eich hun ddweud wrth y tribiwnlys. Weithiau mae'n hawdd anghofio bod yr hyn a ddywedwch wrth y tribiwnlys yn cael ei ystyried yn 'dystiolaeth'. Bydd y tribiwnlys yn ei drin fel tystiolaeth, gan roi'r pwysigrwydd priodol iddo a chofnodi'r prif bwyntiau yn ysgrifenedig.

Efallai y bydd pobl eraill hefyd yn gallu darparu tystiolaeth i'r tribiwnlys. Os ydych yn meddwl y byddai o gymorth, gallech fynd â thyst neu dystion gyda chi. Er enghraifft, os yw eich apêl yn ymwneud â'r anhawster sydd gennych wrth edrych ar ôl eich hun oherwydd eich bod yn anabl, efallai y byddwch yn dymuno dod â'ch prif ofalwr gyda chi i ddweud wrth y tribiwnlys ynglŷn â faint o gymorth sydd ei angen arnoch.

Os hoffech i rywun fynychu'r gwrandawriad fel tyst, dylech ofyn iddynt a sicrhau eu bod yn gwybod pryd a lle i fynychu. Nid yw rhywun sydd ddim yn fodlon bod yn dyst yn wirfoddol yn debygol o fod yn dyst da. Byddai o gymorth pe baech yn dweud wrth GLITEM os ydych yn bwriadu dod â thyst gyda chi. Os ydych eisiau i rywun o'r DWP fod yn dyst (er enghraifft, aelod o staff a gynhaliodd gyfweiliad â chi), dylech wneud cais ysgrifenedig i Swyddfa berthnasol y DWP yn gofyn i'r unigolyn dan sylw fod yn bresennol fel tyst. Gallwch ysgrifennu at GLITEM os byddant yn gwrthod. Ond cofiwch nad oes gan y tribiwnlys bŵer cyfreithiol i orfodi rhywun i fod yn bresennol.

Gall y dystiolaeth fod ar ffurf dogfen hefyd. Yn ddibynnol ar y ffeithiau penodol rydych eisiau eu profi, er enghraifft, gallai hyn fod ar ffurf bil ffôn manwl wedi'i brintio i ddangos eich bod wedi ffonio'r DWP ar ddiwrnod penodol, neu filiau nwy ac ynni i ddangos eich bod wedi byw mewn cyfeiriad penodol, neu gopi o gyfrifon yn dangos eich enillion os ydych yn hunangyflogedig, neu gopi o ohebiaeth a oedd gennych gyda'ch cyn-briod ynghylch trefniadau rhannu gofal.

Os oes gennych ddogfennau yr ydych eisiau eu defnyddio i gefnogi eich apêl, anfonwch y nhw (neu lungopiau ohonynt) atom mor fuan â phosib yn y broses apelio. Peidiwch ag aros nes byddwch yn y gwrandawriad tribiwnlys. Os byddwch yn cyflwyno dogfennau pwysig ar y funud olaf, gallai'r tribiwnlys benderfynu bod rhaid gohirio'r gwrandawriad, fel bod y tribiwnlys a'r DWP yn cael cyfle teg i ystyried y dystiolaeth hwyr yn llawn ac nad ydynt yn cael eu rhuthro. Os byddwch yn anfon dogfennau atom fel tystiolaeth, byddwn yn gwneud copïau ac yn eu hanfon at y DWP cyn eu dychwelyd atoch. Cofiwch, fel arfer, fod gan y DWP (a'r rhiant arall mewn achosion cynhaliaeth plant) yr hawl i weld unrhyw ddogfennau yr ydych yn eu hanfon atom. O ran tegwch, bydd y ddwy ochr yn cael y cyfle i weld a herio'r dystiolaeth sy'n mynd gerbron y tribiwnlys.

Mae ychydig o eithriadau i'r rheol hon. Mewn achosion cynhaliaeth plant, gallwch ofyn i'r wybodaeth sy'n datgelu eich lleoliad gael ei chadw'n gyfrinachol. Mewn achosion ble mae tystiolaeth feddygol bellach ar gael, sydd efallai yn niweidiol (er enghraifft, gallai ddatgelu prognosis nad ydych yn ymwybodol ohono ar hyn o bryd a all achosi gofid), efallai bydd y tribiwnlys, yn yr amgylchiadau eithriadol hynny, yn penderfynu peidio â datgelu'r wybodaeth honno. Nid yw hyn yn digwydd yn aml iawn.

Oherwydd bod apeliadau sy'n cynnwys anableddau yn ffurfio mwy na hanner yr apeliadau sy'n dod gerbron y tribiwnlys, mae'n werth sôn yn benodol am dystiolaeth feddygol.

Mae tystiolaeth feddygol yn aml yn ddefnyddiol iawn wrth benderfynu ynghylch apêl. Boed yn llythyr gan feddyg, yn adroddiad gan feddyg ymgynghorol (sydd efallai wedi'i baratoi mewn cysylltiad â hawliad yn dilyn damwain), copi o gofnodion meddygol neu adroddiad gan ymarferydd meddygol sy'n archwilio ac yn arbenigo mewn asesu anableddau, mae'n bwysig ei fod yn berthnasol ac yn amserol. Weithiau byddwn yn cael llythyrau gan bobl sy'n gwneud apêl sy'n gwahodd y tribiwnlys i ffonio neu ysgrifennu at eu meddyg i ofyn am wybodaeth. Ni allwch gymryd yn ganiataol y bydd y tribiwnlys yn gwneud hynny. Eich cyfrifoldeb chi, nid y tribiwnlys, yw paratoi eich achos. Mae'r tribiwnlys yn niwtral. Os ydych chi (neu eich cynrychiolydd) yn meddwl y byddai tystiolaeth feddygol yn cefnogi eich achos, dylech geisio cael gafael ar y dystiolaeth honno – yn fuan yn ystod y broses apelio. Efallai yr hoffech gadw mewn cof fod gennych hawl, fel claf, i gael copi o'ch cofnodion meddygol gan eich meddyg, ond efallai y bydd rhaid ichi dalu ffi.

Os byddwch yn cael tystiolaeth feddygol, anfonwch y dystiolaeth honno atom cyn gynted â phosib. Peidiwch ag aros tan ddyddiad eich gwrandawriad.

Fel eithriad, gall y tribiwnlys ei hun gomisiynu tystiolaeth feddygol. Yr unig adeg y bydd hyn yn digwydd yw pan na fydd y tribiwnlys yn gallu gwneud penderfyniad ynghylch yr apêl heb gael tystiolaeth bellach. Ac eithrio yn y sefyllfa hon, ni fydd GLITEM yn talu neu'n ad-dalu ffioedd meddygol.

Ymchwilio i'r gyfraith

Bydd penderfyniad y tribiwnlys yn seiliedig ar gymhwyso'r gyfraith berthnasol i ffeithiau'r achos. Yn aml iawn mae cyfraith nawdd cymdeithasol a chynnal plant yn gymhleth ac yn agored i gael ei dehongli'n wahanol. Gallwch ddod o hyd i ganllawiau ar ystyr y gyfraith a basiwyd gan y Senedd ym mhenderfyniadau Comisiynwyr Nawdd Cymdeithasol a Chynnal Plant (sydd bellach yn rhan o'r Uwch Dribiwnlys) a'r Llysoedd.

Gallwch ymchwilio i'r gyfraith:

- Mewn llyfrgelloedd cyhoeddus;
- Ar wefannau, megis www.legislation.gov.uk ar gyfer Deddfau Seneddol a rheoliadau, ac www.osscc.gov.uk/Decisions/decisions.htm ar gyfer penderfyniadau'r Comisiynwyr.
- Mewn cyfeirlyfrau cyfreithiol (bydd y rhain gan gynrychiolwyr proffesiynol).

Efallai y gwelwch fod yr ymateb a gewch gan y DWP yn cynnwys cyfeiriadau at benderfyniadau Comisiynwyr penodol y mae'r DWP yn ystyried yn berthnasol i'r materion

cyfreithiol yn eich apêl. Efallai y byddwch chi, neu eich cynrychiolydd, eisiau cyflwyno penderfyniadau eraill y Comisiynwyr. Os byddwch, anfonwch y manylion atom mewn da bryd cyn y gwrandawriad.

Ni all GLITEM ymchwilio i'r gyfraith ar eich rhan na darparu dyfyniadau ichi.

Paratoi eich ymateb eich hun

Os ydych o'r farn nad yw'r ymateb a gawsoch gan y DWP yn rhoi crynodeb cywir o'ch achos, efallai y byddwch yn dymuno paratoi eich ymateb eich hun, yn nodi'r ffeithiau fel yr ydych chi'n eu gweld a'r gyfraith fel yr ydych chi'n ei dehongli. Dylech anfon eich ymateb atom cyn y gwrandawriad. Byddwn yn anfon copi at y DWP.

Cofiwch, byddwn yn anfon yr holl bapurau sy'n ymwneud â'r apêl at aelodau'r tribiwnlys o leiaf 10 diwrnod cyn dyddiad y gwrandawriad. Mae hyn yn rhoi cyfle i'r tribiwnlys astudio'r papurau a chanfod unrhyw broblemau a all effeithio ar gynnal y gwrandawriad. O ganlyniad, mae llai o risg o orfod gohirio ac mae hyd y gwrandawriad yn lleihau. Felly, mae arnom angen ichi anfon atom eich tystiolaeth ysgrifenedig ac unrhyw argymhellion yr hoffech eu gwneud mewn da bryd cyn y gwrandawriad.

Cofiwch y byddwn yn anfon copi o unrhyw dystiolaeth a gawn gennych at y DWP ac at yr unigolyn arall sydd ynghlwm wrth yr apêl ar gyfer apelïadau cynhaliaeth plant. Gorau po gyntaf y bydd y DWP yn cael eich tystiolaeth, er mwyn iddynt allu gweld cyn gynted â phosib a yw'n caniatáu iddynt newid y penderfyniad y maent wedi'i wneud ai peidio.

10. Cadw mewn cysylltiad

Pethau y mae angen inni wybod amdanynt os ydynt yn newid

Mae'n bwysig eich bod yn rhoi gwybod inni os bydd eich amgylchiadau'n newid o gwbl, fel y gallwn ddarparu'r math o wrandawriad yr ydych eisiau, cwrdd ag unrhyw anghenion arbennig sydd gennych a chyfathrebu â chi yn y cyfeiriad cywir. Mae GLITEM a'r DWP yn sefydliadau annibynnol, felly os ydych wedi hysbysu'r DWP o gyfeiriad newydd, bydd yn rhaid i chi wneud yr un peth ar gyfer GLITEM. Gallwch wneud hyn yn ysgrifenedig neu dros y ffôn.

Mae'n rhaid ichi ddweud wrthym:

- Os yw eich cyfeiriad cartref wedi newid;
- Os oes gennych gynrychiolydd newydd yn gweithredu ar eich rhan (neu fod eich cynrychiolydd wedi newid)
- Os ydych wedi newid eich meddwl ynghylch y math o wrandawriad rydych eisiau (llafar/papur);
- Os na allwch fod yn bresennol neu os ydych wedi penderfynu nad ydych am fod yn bresennol mewn gwrandawriad sydd wedi'i drefnu; neu
- Os nad ydych eisiau apelio mwyach – apêl wedi'i 'thynnu'n ôl'.
- Os ydych chi a'ch partner wedi gwahanu ac mae eich apêl yn ymwneud â hawliad Credyd Cynhwysol ar y cyd.

- Os chi yw'r Parti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol a hoffech ofyn am ohebiaeth ar wahân.
- Os ydych chi a'ch partner wedi gwahanu ac mae eich apêl yn ymwneud â hawliad Credyd Cynhwysol ar y cyd a hoffech i'ch cyfeiriad newydd gael ei gadw'n gyfrinachol.

Os oes gennych gynrychiolydd newydd, mae'n rhaid ichi roi gwybod inni yn ysgrifenedig gan fod arnom angen eich caniatâd ysgrifenedig i gymryd cyfarwyddiadau gan rywun sy'n gweithredu ar eich rhan. Fel arfer, bydd eich cynrychiolydd yn trefnu hyn ar eich cyfer.

11. Mynd i'ch gwrandawriad

Y rhybudd o wrandawriad

Byddwch wedi cael hysbysiad ysgrifenedig o ddyddiad a lleoliad y gwrandawriad. Byddwch wedi cael amser hefyd. Mae tribiwnlysoedd yn gwrandao apeliadau rhwng 10am a 12:45pm a rhwng 2pm a 4:45pm o ddydd Llun i ddydd Gwener, ac ar benwythnosau mewn rhai lleoliadau. O dro i dro, gellir parhau tu hwnt i'r oriau hynny er mwyn gallu cwblhau apêl sydd wedi cychwyn. Mewn sesiwn bore neu brynhawn, bydd gan y tribiwnlys fel arfer rhwng tri a phump apêl i'w cynnal ar yr amserlen, yn dibynnu ar y math o achos dan sylw. Yr amser sydd ar eich rhybudd o wrandawriad yw'r amser y disgwylir y bydd eich gwrandawriad yn cael ei gynnal.

Mynd i'r gwrandawriad

Os oes arnoch angen help gyda chostau teithio, gall GLITEM ad-dalu costau teithio rhesymol ar gyfer trafnidiaeth gyhoeddus neu gerbyd modur preifat. Gallwch wneud hyn drwy lenwi ffurflen hawlio ar ôl eich gwrandawriad a bydd taliad yn cael ei wneud i'ch cyfrif banc. Mewn amgylchiadau eithriadol iawn, bydd GLITEM yn talu costau teithio cyn y gwrandawriad. Bydd angen ichi gadw unrhyw dderbynebaw a thocynnau teithio i brofi eich bod wedi eu prynu a chynnwys y rhain yn eich hawliad. Os na allwch ddefnyddio trafnidiaeth gyhoeddus, er enghraifft oherwydd anabledd, gall GLITEM awdurdodi taliad am ffi tacsî, ond dim ond os yw hyn wedi'i gytuno ymlaen llaw. Bydd eich rhybudd o wrandawriad yn esbonio'r rheolau ynghylch hawlio costau teithio.

Dylech gynllunio eich taith fel eich bod yn cyrraedd o leiaf 5 munud cyn dechrau'r gwrandawriad. Dylech fynd ag ymateb y DWP a chopïau gwreiddiol o unrhyw ddogfennau yr ydych wedi eu hanfon atom fel tystiolaeth gyda chi.

Os ydych yn debygol o fod yn hwyr ar gyfer eich gwrandawriad, cofiwch ein ffonio ni ac fe rown wybod i'r tribiwnlys.

Os ydych wedi penderfynu yn y pen draw i beidio â dod i'r gwrandawriad, dylech ein ffonio i roi gwybod inni. Mae gennych hawl i wneud hyn, ond mae o gymorth os ydym yn gwybod am hyn fel nad yw'r tribiwnlys yn aros amdanoch ar y diwrnod ac nad yw ein staff yn gwastraffu amser yn ceisio cysylltu â chi i weld a ydych yn rhedeg yn hwyr.

Bydd Parti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol gyda'r hawl i fynychu'r gwrandawriad i roi tystiolaeth. Efallai bydd y tribiwnlys eisïau gofyn cwestiynau iddynt.

Yn y gwrandawriad

Pan fyddwch yn cyrraedd lleoliad y tribiwnlys, bydd Clerc y Tribiwnlys yn dod i gwrdd â chi. Mae Clerc y Tribiwnlys yn aelod o staff GLITEM sydd wedi'i benodi i sicrhau bod gwrandawiadau'n mynd rhagddynt mor rhwydd â phosib. Cyfrifoldeb y clerc yw esbonio'r broses ichi, ateb unrhyw gwestiynau, delio â hawliadau am gostau teithio neu gostau eraill a delio â'r tasgau gweinyddol sy'n gysylltiedig â'ch gwrandawriad. Mae'n rhaid i'r clerc gadw mewn cysylltiad â'r tribiwnlys hefyd, gan ddweud wrthynt pwy sydd wedi cyrraedd a chynorthwyo'r tribiwnlys gyda theipio'r hysbysiad o benderfyniad a delio ag unrhyw waith papur. Mae'r clerc hefyd yn cadw mewn cysylltiad â swyddfa'r tribiwnlys, gan ddelio â negeseuon funud olaf a geir dros y ffôn, megis negeseuon gan bobl sy'n rhedeg yn hwyr.

Bydd y tribiwnlys yn gwneud pob ymdrech i gychwyn eich gwrandawriad ar yr amser sydd ar eich rhybudd o wrandawriad, ond oherwydd nad yw'n bosib bob amser rhagweld pa mor hir fydd pob apêl yn para, efallai y bydd yr amser cychwyn ychydig yn hwyrach.

Pan fyddwch yn cyrraedd, bydd y clerc yn eich mynd â chi i ystafell aros ac yn rhoi syniad ichi o ba bryd y bydd eich gwrandawriad apêl yn cychwyn. Bydd y clerc yn delio ag unrhyw hawliad am gostau sydd gennych ac unrhyw ymholiadau funud olaf ynghylch trefniadau'r gwrandawriad. Mae croeso ichi ofyn i'ch clerc unrhyw gwestiynau ynghylch y gwrandawriad a'i weithdrefnau,

Bydd y clerc hefyd yn bresennol o dro i dro yn ystafell y tribiwnlys yn ystod y gwrandawriad rhag ofn y bydd angen cymorth gweinyddol ar y tribiwnlys. Nid yw'r clerc yn cymryd unrhyw ran ym mhroses benderfynu'r tribiwnlys.

Fel sy'n wir am y mwyafrif o adeiladau'r llywodraeth, bydd swyddog diogelwch hefyd yn bresennol ar y safle.

Y Tribiwnlys

Mae'r tribiwnlys wedi'i ffurfio o aelodau o banel barnwrol a benodir gan yr Arglwydd Ganghellor. I gael eu penodi, mae'n rhaid i aelodau'r panel fod wedi cymhwyso yn y gyfraith, meddygaeth neu gyfrifyddiaeth neu ym maes anableddau, a meddu ar rinweddau personol sy'n briodol i unigolion mewn swyddi barnwrol. Mae bod yn annibynnol a diduedd yn rhai o'r rhinweddau hynny.

Mae cyfansoddiad y tribiwnlys yn amrywio yn dibynnu ar y math o achos dan sylw.

Ar gyfer apeliadau sy'n ymwneud â Lwfans Byw i'r Anabl, Lwfans Gweini neu Daliad Annibyniaeth Bersonol, bydd y tribiwnlys yn cynnwys Barnwr tribiwnlys, ymarferydd meddygol ac arbenigwr anableddau.

Ar gyfer apeliadau sy'n ymwneud â Budd-daliadau Anafiadau Diwydiannol, asesiadau gallu i weithio, megis mewn achosion Lwfans Cyflogaeth a Chymorth neu achosion Credyd Cynhwysol, bydd y tribiwnlys yn cynnwys Barnwr ac ymarferydd meddygol.

Ar gyfer y mathau eraill o achosion, Barnwr tribiwnlys yn unig fydd yn delio â nhw.

Gellir ychwanegu cyfrifydd fel aelod o'r tribiwnlys pan fydd yr achos yn gofyn am arbenigedd ariannol. Er enghraifft, efallai bydd gofyn am hyn mewn apeliadau cynhaliath plant.

Efallai ychwanegir ail ymarferydd meddygol mewn achosion anafiadau diwydiannol cymhleth ac achosion niwed trwy frechiad.

Mae cyfansoddiad y tribiwnlys wedi'i osod yn unol â'r gyfraith. Nid oes gennych yr hawl i ddewis.

Os ydych yn adnabod aelod o'r tribiwnlys sy'n gwrandao eich apêl, dylech ddweud wrth y tribiwnlys ar ddechrau'r apêl oherwydd efallai y bydd yn amhriodol i'r unigolyn hwnnw fod yn rhan o'ch achos. Yn yr un modd, os bydd aelod o'r tribiwnlys yn eich adnabod chi, ni fyddant yn gallu ystyried eich achos.

Eraill fydd yn bresennol

Mae gan y DWP hawl i anfon cynrychiolydd (a elwir yn 'Swyddog Cyflwyno') i gymryd rhan yng ngwrandawriad eich apêl. Bydd y DWP yn astudio pob apêl fesul achos ac ni fydd yn anfon Swyddog Cyflwyno oni bai eu bod o'r farn bod angen un. Gallwch chi neu eich cynrychiolydd gwrdd â'r tribiwnlys ar eich pen eich hun.

Yn ôl y gyfraith, mae gwrandawriadau Tribiwnlys yn agored i'r cyhoedd, ond mae'n deg dweud ei fod yn anarferol iawn i aelod o'r cyhoedd fod yn bresennol. Gallwch ofyn i'r tribiwnlys wahardd y cyhoedd rhag dod i'r gwrandawriad er mwyn eich preifatrwydd personol.

Trefn y Tribiwnlys

Mae Tribiwnlysoedd yn rhannu rhai o nodweddion y llysoedd, ond nid y cyfan ohonynt.

Mae Tribiwnlysoedd yn debyg i lysoedd o ran eu bod:

- Yn gweithredu o fewn set o reolau a osodir gan y gyfraith;
- Yn gweithredu'n annibynnol ar y llywodraeth;
- Yn farnwyr cwestiynau ynghylch ffeithiau a'r gyfraith;
- Yn penderfynu ar ffeithiau ar sail gwrandao a phrofi tystiolaeth
- Yn gorfod bod yn deg â'r ddwy ochr neu bob ochr.

Mae Tribiwnlysoedd yn wahanol i lysoedd o ran:

- Fod ystafell tribiwnlys wedi'i threfnu mewn ffordd llai ffurfiol;
- Nad oes neb yn gwisgo wig na gŵn;
- Bod aelodau'r tribiwnlys yn cael eu cyfarch fel Mr...neu Mrs/Miss/Ms...neu Dr;
- Bod pobl yn rhoi tystiolaeth wrth eistedd wrth fwrdd, nid o flwch tystion;
- Nad yw tystiolaeth yn cael ei rhoi ar lw neu gadarnhad fel arfer;
- Wrth wrando tystiolaeth, bydd y tribiwnlys ei hun yn arwain o ran gofyn cwestiynau.

Mater i'r Barnwr tribiwnlys yw penderfynu sut y cynhelir y gwrandawriad. Mae'r gyfraith yn rhoi'r pŵer hwnnw i'r Barnwr. Bydd trefn yr achos yn amrywio o un achos i'r llall, yn dibynnu ar natur y materion i'w penderfynu. Mae'r canlynol yn ddisgrifiad cyffredinol o wrandawriad arferol:

Cyflwyniadau

Bydd y Barnwr tribiwnlys yn cyflwyno pawb sy'n bresennol ac yn dweud sut byddant yn cymryd rhan yn yr achos, ac yn gwirio bod unrhyw wasanaethau cyfieithu neu arwyddo sydd eu hangen yn addas. Bydd y Barnwr hefyd yn sicrhau bod gan bawb yr holl setiau papurau angenrheidiol. Bydd y barnwr yn cadw cofnod ffurfiol o'r achos - 'y cofnod o'r achos'.

Datganiadau agoriadol

Bydd y Barnwr tribiwnlys yn crynhoi'r materion yn yr apêl yn ôl y papurau ac yn cytuno â'r partïon sy'n bresennol beth y mae angen rhoi sylw iddo yn y gwrandawriad ac ym mha drefn. Mae hwn yn gyfle i gynrychiolwyr wneud datganiad agoriadol yn amlinellu eu hachos, os yw'r Barnwr tribiwnlys yn eu gwahodd i wneud hynny.

Rhoi tystiolaeth

Mewn llys, y ffordd y rhoddir tystiolaeth yw bod y cyfreithiwr ar ran un ochr yn gofyn cwestiynau i dyst, yna bydd y cyfreithiwr ar ran yr ochr arall yn gofyn cwestiynau i'r tyst. Mewn tribiwnlys, lle mae'n beth prin i unrhyw ochr fod â chynrychiolydd cyfreithiol, mae'r tribiwnlys yn cymryd y cyfrifoldeb am ofyn y cwestiynau. Cofiwch y pwyntiau canlynol:

- Mae'r tribiwnlys yn debygol o fod eisiau canolbwyntio ar y materion sy'n destun dadl, felly peidiwch â phoeni os nad yw'r tribiwnlys yn gofyn cwestiynau ynghylch pob agwedd ar eich achos.
- Os oes anghysondeb yn y dystiolaeth (er enghraifft, efallai eich bod wedi dweud un peth yn eich ffurflen hawlio ond rydych yn dweud rhywbeth gwahanol wrth y tribiwnlys), mae'r tribiwnlys yn debygol o ofyn cwestiynau a allai fod yn eithaf treiddgar er mwyn ceisio canfod beth yw'r gwir ffeithiau.
- Bydd y tribiwnlys yn gwneud ei orau i sicrhau nad ydych yn anghofio neu'n methu'r holl bwyntiau yn eich achos.
- Yn enwedig mewn achosion sy'n ymwneud ag anabledd, efallai y bydd y tribiwnlys yn gweld angen i holi am faterion personol neu faterion a allai achosi embaras. Bydd yn gwneud pob ymdrech i fod yn sensitif wrth wneud hynny.
- Mae rhoi tystiolaeth yn rhan ddifrifol a phwysig o'r achos. Ni ddylai cynrychiolwyr nac eraill darfu arnoch chi na'r tribiwnlys. Bydd pawb yn cael ei dro i siarad ar yr adeg briodol.
- Ar ôl i'r tribiwnlys orffen gofyn ei gwestiynau, os ydych yn meddwl ei fod wedi methu rhywbeth, dywedwch wrth y Barnwr. Bydd y Barnwr hefyd yn caniatáu cwestiynau perthnasol gan unrhyw gynrychiolwyr.

Archwiliad meddygol

Yn ôl y gyfraith, ni chaniateir archwiliad meddygol fel rhan o'r gwrandawriad tribiwnlys, ar wahân i apeliadau sy'n ymwneud ag anafiadau diwydiannol.

Tystion

Bydd y tribiwnlys yn gwrandao tystiolaeth gan unrhyw dystion eraill yn dilyn eich tystiolaeth chi. Ni fydd y Swyddog Cyflwyno ar ran y DWP yn dyst fel arfer, oherwydd ei bod yn annhebygol y byddant wedi chwarae unrhyw ran flaenorol wrth ddelio â'ch hawliad.

Datganiadau cloi

Wedi i bawb orffen rhoi tystiolaeth, bydd y Barnwr yn gwahodd datganiadau cloi. Mae hwn yn gyfle i gynrychiolwyr o'r ddwy ochr grynhoi'r achos.

Y penderfyniad

Bydd y tribiwnlys yn ystyried y dystiolaeth a'r datganiadau yn breifat. Bryd hynny, bydd clerc y tribiwnlys yn mynd â chi yn ôl i'r ystafell aros. Yn y mwyafrif o achosion bydd y Barnwr yn eich gwahodd i aros tra bydd y tribiwnlys yn dod i benderfyniad. Fodd bynnag, os bydd y Barnwr yn meddwl ei bod yn annhebygol y gellir gwneud penderfyniad yn eithaf cyflym, rhoddir gwybod ichi y bydd y penderfyniad yn cael ei anfon atoch drwy'r post. Os bydd y tribiwnlys yn gallu rhoi ei benderfyniad ar y diwrnod, byddwch yn cael eich gwahodd yn ôl i'r ystafell tribiwnlys er mwyn i'r Barnwr gyhoeddi ei benderfyniad. Byddwch yn cael hysbysiad o benderfyniad wedi'i deipio hefyd. Bydd yr apêl yn dod i ben ar ôl cyhoeddi'r penderfyniad ac ni fydd trafodaeth bellach.

Gohirio

Efallai y bydd y tribiwnlys yn dod i'r casgliad na all wneud penderfyniad ar y diwrnod a bod rhaid gohirio. Wrth ohirio, bydd y tribiwnlys yn ceisio pennu dyddiad ar gyfer y gwrandawriad nesaf a rhoi cyfarwyddiadau i leihau'r risg o unrhyw oedi pellach cyn cwblhau'r achos.

Amlinelliad cyffredinol yw'r disgrifiad uchod. Weithiau bydd tribiwnlys wedi ffurfio barn wrth ddarllen papurau'r apêl fod yr apêl yn troi o gwmpas un mater a gall benderfynu canolbwyntio ar y pwynt hwnnw o ddechrau'r gwrandawriad.

Ar gyfer apeliadau Credyd Cynhwysol, efallai bydd y tribiwnlys yn gallu dyfarnu rhai elfennau mewn un gwrandawriad, a gohirio gweddill yr elfennau i'w gwrandao ar adeg hwyrach. Yn yr achosion hyn, bydd y penderfyniad 'terfynol yn cael ei wneud yn y gwrandawriad olaf, pan fydd yr apêl wedi dod i ben.

12. Wedi i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad

Gweithredu'r penderfyniad

Os ydych wedi cael gwrandawriad llafar, bydd hysbysiad yn rhoi penderfyniad y tribiwnlys yn cael ei roi i chi ac i'r DWP, neu'n cael ei anfon atoch, ar ddiwrnod y gwrandawriad. Os daethpwyd i benderfyniad ynghylch eich achos ar sail y papurau, byddwch yn cael hysbysiad o'r penderfyniad drwy'r post ddiwrnod neu ddau ar ôl y gwrandawriad ac anfonir copi o'r penderfyniad at y DWP hefyd.

Yn wahanol i'r llysoedd, nid oes gan y tribiwnlys bwerau cyfreithiol i orfodi ei benderfyniadau. Os yw'r penderfyniad yn dweud bod rhaid i'r DWP dalu budd-dal ichi, neu'n dweud bod rhaid i'r rhiant arall dalu cynhaliaeth plant, ni fydd y tribiwnlys yn gallu eich helpu i'w gorfodi i dalu. Os yw'r penderfyniad yn dweud bod gan y DWP hawl i adennill symiau o fudd-daliadau gennych, unwaith eto, ni fydd y tribiwnlys yn chwarae unrhyw ran yng ngorfodi'r penderfyniad hwnnw.

Yn ymarferol, bydd y DWP yn gweithredu penderfyniad y tribiwnlys yn y mwyafrif llethol o achosion a'r unig adeg y byddent yn gwrthod gwneud hyn fyddai os ydynt yn bwriadu apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys.

Mae gan y DWP hawl i ohirio talu unrhyw fudd-daliadau a ddyfarnwyd ichi gan y tribiwnlys os ydynt yn apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys.

Wedi i'r tribiwnlys wneud ei benderfyniad, **dylech gyfeirio unrhyw ymholiadau ynghylch sut fydd y penderfyniad yn cael ei weithredu at y DWP, gan mai nhw sydd â chyfrifoldeb am weithredu penderfyniad y tribiwnlys.** Dylech ddisgwyl ychydig o oedi wedi i'r DWP gael y penderfyniad, tra byddant yn ystyried y canlyniad a'r camau nesaf.

Cywiriadau

Os ydych o'r farn fod yr hysbysiad o benderfyniad yn cynnwys gwall damweiniol (er enghraifft, efallai bod y Barnwr wedi ysgrifennu 2016 yn lle 2015 fel dyddiad cychwyn y dyfarniad), cewch ysgrifennu atom i ofyn am gywiriad. Mae'r rheol hon yn berthnasol i bethau y gellid eu galw'n 'llithriad ysgrifbin' yn unig.

Gosod o'r naill du

Gallwch wneud cais i gael penderfyniad y tribiwnlys wedi'i osod o'r naill du (hynny yw, ei ganslo) ac i drefnu gwrandawriad arall mewn amgylchiadau cyfyngedig. Yr rhain yw:

- Bod dogfen sy'n ymwneud â'r achos (er enghraifft, rhybudd o'r gwrandawriad) heb gael ei hanfon neu heb gyrraedd mewn pryd, neu
- Bod gwrandawriad wedi'i drefnu ond nid oeddech chi (eich cynrychiolydd, y DWP na'r rhiant arall mewn achosion cynhaliaeth plant) yn bresennol a bod y tribiwnlys yn derbyn yr esboniad am ddiffyg presenoldeb, neu
- Bod anghysondeb arall wedi codi o ran y trefniadau

Bydd y tribiwnlys yn gosod y penderfyniad o'r naill du os yw un o'r amodau uchod yn berthnasol a bod y tribiwnlys yn ystyried ei bod yn gyfiawn gwneud hynny.

Rhaid gwneud cais ysgrifenedig i gael penderfyniad wedi'i osod o'r naill du cyn pen mis o ddyddiad cyhoeddi'r hysbysiad o benderfyniad neu'r datganiad o'r rhesymau, pa bynnag un yw'r hwyraf. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn os oes rhesymau da dros wneud hynny.

Apêl bellach

Gallwch wneud cais i'r Uwch Dribiwnlys am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad y tribiwnlys. Cewch apelio ar sail 'gwall cyfreithiol' **yn unig** Mae'r canlynol yn enghreifftiau o'r hyn y mae 'gwall cyfreithiol' yn ei olygu:

- Mae'r tribiwnlys wedi cymhwyso'r gyfraith yn anghywir
- Mae'r tribiwnlys wedi cynnal yr achos heb ddilyn y drefn gywir
- Methodd y tribiwnlys â chanfod y ffeithiau'n ddigonol neu roi rhesymau digonol dros ei benderfyniad.

Y cam cyntaf wrth wneud cais am ganiatâd i apelio yw gofyn am ddatganiad o resymau dros benderfyniad y tribiwnlys. Rhaid gwneud y cais am ddatganiad yn ysgrifenedig o fewn un mis i ddyddiad cyhoeddi'r hysbysiad o benderfyniad. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn. Bydd y datganiad wedi'i ysgrifennu gan Farnwr tribiwnlys a wrandawodd eich apêl.

Ar ôl ystyried y datganiad o'r rhesymau, os ydych o'r farn fod penderfyniad y tribiwnlys yn wallus o safbwynt cyfreithiol, cewch wneud cais am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys. Rhaid i'r cais hwn fod yn ysgrifenedig. Gellir darparu ffurflen at y diben hwn ar gais. Mae gennych fis o ddyddiad cyhoeddi'r datganiad i wneud cais am ganiatâd. Gall y tribiwnlys ymestyn y terfyn amser hwn.

Uwch Farnwr Tribiwnlys fydd yn ystyried cais am ganiatâd i apelio. Gall y Barnwr:

- Roi caniatâd - os felly, cewch anfon eich apêl ymlaen i'r Uwch Dribiwnlys;
- Gwrthod caniatâd. Wedyn, bydd gennych yr opsiwn o ofyn i'r Uwch Dribiwnlys yn uniongyrchol am ganiatâd.
- Penderfynu gosod penderfyniad y tribiwnlys o'r naill du heb fod angen cyfeirio'r achos at yr Uwch Dribiwnlys. Gall y Barnwr ailbenderfynu'r achos neu drefnu bod tribiwnlys newydd yn ei wrando.

Os bydd yr apêl yn mynd ymlaen i'r Uwch Dribiwnlys, mae gan yr Uwch Dribiwnlys bŵer i osod penderfyniad y tribiwnlys o'r naill du a chyfeirio'r achos at dribiwnlys newydd, neu i newid eu penderfyniad eu hunain.

Cofiwch, mae'r hawliau uchod i wneud cais am gywiriad, i osod o'r naill du, am ddatganiad o'r rhesymau ac am apêl bellach ar gael i'r DWP hefyd, ac ar gyfer apeliadau cynhaliaeth plant i'r parti arall i'r apêl.

Hefyd, mae gan Barti ar y Cyd mewn apêl Credyd Cynhwysol yr hawl i wneud yr holl geisiadau a ddangosir uchod ar ôl i'r apêl gael ei gwrando.

